

СТЕНОГРАМА

засідання Комітету Верховної Ради України

з питань освіти, науки та інновацій

17 червня 2026 року

Веде засідання Голова Комітету БАБАК С.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Отже, шановні колеги, розпочинаємо засідання Комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій.

Отже, сьогодні в порядку денному планується шість питань.

Перше. Про використання коштів освітньої субвенції на реалізацію публічних інвестиційних проєктів, визначених програмою публічних інвестицій «Модернізація освітніх просторів у закладах, що забезпечують здобуття загальної середньої освіти, у межах реалізації реформи «Нова українська школа» у частині створення сучасного освітнього простору».

Друге. Про стан підготовки підручників та навчальних посібників для здобувачів повної загальної середньої освіти і педагогічних працівників до нового 2026-2027 навчального року.

Третє. Про Звіт Рахункової палати про результати аудиту діяльності (ефективності) на тему: «Цифровізація в закладах загальної середньої освіти».

Четверте. Про проєкт Закону України про внесення змін до Закону України «Про національну безпеку України» щодо впровадження Стратегії хімічної, біологічної, радіаційної та ядерної безпеки.

П'яте. Про проєкт Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо покращення правових умов для діяльності органів самоорганізації населення.

І шосте – «Різне».

Шановні колеги народні депутати, чи є у когось доповнення, зауваження, пропозиції до порядку денного? Якщо немає, то прошу проголосувати. Хто – за?

КОЛЕБОШИН С.В. Колебошин – за.

_____. (Не чути) – за.

ВОРОНОВ В.А. Воронов – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Хто – утримався? Проти? Немає. Дякую, колеги, рішення прийнято одноголосно.

Тоді переходимо до пункту першого порядку денного. Про використання коштів освітньої субвенції на реалізацію публічних інвестиційних проєктів, визначених програмою публічних інвестицій «Модернізація освітніх просторів у закладах, що забезпечують здобуття загальної середньої освіти, у межах реалізації реформи «Нова українська школа» у частині створення сучасного освітнього простору».

Доповідачем буде Надія Юріївна Кузьмичова, заступниця Міністра освіти і науки України, співдоповідачем – Сергій Валерійович Колебошин.

Пані Надія, будь ласка, тоді вам слово для початку.

КУЗЬМИЧОВА Н.Ю. Дякую. Всіх вітаю, шановні народні депутати, шановні колеги, зараз зважаючи на те, що достатньо багато цифр, тому виведу на екран невеличку презентацію і пройдемося по ній.

Отже, зазначена субвенція, вона вже в нас другий рік поспіль і, як пам'ятаєте, ініційована була минулого року. Власне, на слайді ви бачите ті порівняльні данні.

Якщо говорити про 2026 рік, то загальний обсяг цієї субвенції зі спеціального фонду – майже 700 мільйонів, відбирається і відбір проєктів здійснюється відповідно до порядку й умов через відкритий такий конкурс і рішення приймається комісійно. Всі ці параметри закладені відповідно у нашій постанові. І єдиною відмінністю в цьому році було те, що, зважаючи на те, що ці проєкти, вони спрямовані на посилення реформи «Нова українська школа» в третьому її складнику – старша профільна школа, то відповідно ця субвенція так само належить до тих, які потребують проведення і прийняття відповідних рішень на рівні громади і включення таких проєктів до секторального портфелю Міністерства освіти і науки.

Це могло стати достатньо таким великим ускладненням для частини громад, проте відкритий конкурсний відбір, який здійснювався, показав достатньо велику також конкуренцію. Було подано 290 заявок в розрізі областей, ви можете бачити, що це абсолютно різні цифри: від 25-ти чи 30-ти – Львівська, Одеська область, до

одного закладу, наприклад, Запорізька область, що пов'язане із специфікою конкретних територій, областей і особливостями безпекової ситуації.

Станом на зараз комісії фіналізувала вже свої засідання і ми маємо 130 відібраних закладів. Теж яким чином вони розподілені по регіонам, ви бачите на слайді, права сторона, і в грошах еквівалент аналогічно тут представлений.

Ця субвенція передбачає співфінансування, порядок і умови... *(Не чути)* те, що не більше 90 відсотків можуть бути профінансовані за кошти державного бюджету, а решта – це співфінанси від громад. Тому стандартним відсотком, як правило, є 10 відсотків, що і визначено порядком і умовами, проте дуже важливо відзначити, що в нас є окремі громади і навіть цілі регіони, наприклад, Київська область, де вже другий рік поспіль здійснюється велике співфінансування зі сторони громад і це дає більшу кількість заявок. От саме тому Київську область і виділяю, тому що минулого року це було 10 заявок, в цьому році аналогічно дев'ять, але переважна більшість громад фінансує порядка 50 відсотків від проєктів. Це загальна картина.

Тож, як ви розумієте, постанова прийнята, відповідно до неї здійснений відкритий відбір, комісійно розглянуті ці заявки. До складу комісії входять в тому числі шановні народні депутати, представники міністерства, офісу впровадження реформи «Нова українська школа». І, власне, ці рішення приймалися протягом останніх двох місяців в, як правило, онлайн-форматі.

Тепер ми переходимо до етапу, власне, розподілення грошей. Накази з фіксацією цих 130 закладів вже два прийняті, тому не всі заклади приймались одним наказом. Тому що, як я зазначила, особливістю цього року є проведення через... *(Не чути)* І ми деякі громади очікували, поки вони приймуть відповідно свої рішення і ми зможемо цей проєкт додати до свого секторального портфелю. Без додавання до секторального портфелю комісія не мала повноважень розглядати такі об'єкти. Але станом на зараз готується вже останній, третій наказ. І сьогодні на уряді буде перший розподіл грошей на 85 перших закладів з цих 130-ти. Отже, це означатиме, що гроші до громад надійдуть в червні місяці, і це, власне, дозволить вже їм їх активніше використовувати.

Тепер хочу перейти до другої частини, поділившись з вами результатами того, яким чином виглядають простори, які робились за кошти тієї субвенції, а

також субвенції НУШ у попередній рік, і тут ці простори розбити на два блоки. Спочатку йдуть ті, які відповідають вимогам. І що належить до цих вимог? Це дедлайни, які були розроблені в 2024-му і презентовані в 2025 році офіційним заходом, направлені офіційно на всі наші обласні департаменти, презентовані громадам. І, власне, орієнтація Міністерства освіти і науки на те, що простори, в які інвестує держава гроші, мають так само бути відремонтовані. Ремонти здійснюються за кошти місцевого бюджету, але у відповідності до наданих дедлайнів.

Те, що я зараз пролистую, – це втілення таких дедлайнів, де ми бачимо трансформацію самого простору, ми бачимо зміни в меблях, ми бачимо зміни в лабораторному обладнанні, яке закуповується. Але при цьому на рівні з освітніми просторами ми також маємо констатувати й інколи згадати, що інша частина громад, які так само отримавши гроші на обладнання і меблі, але тим не менше зовнішньо підійшли до трансформації освітнього простору.

Тут ви зараз бачите заклади, які отримували кошти в минулому році за субвенцією, яку ми сьогодні розглядаємо по 26-му року, але ці простори розглядають от наступним чином. Як достатньо очевидно, що зміни не завжди, м'яко кажучи, помітні і точно не відповідають тим вимогам, про які говорило міністерство, з 25-го року. Усвідомлючи... *(Не чути)* і керуючись тими повноваженнями, які є у міністерства, в нинішній порядок й умови субвенції, яку ми сьогодні розглядаємо, були додані пункти про необхідність погодження зовнішнього вигляду і того ремонту, який буде робитись в закладах освіти, які беруть участь у цій субвенції, з Міністерством освіти і науки.

Для реалізації такої дії, власне, і здійснені певні організаційні кроки зі сторони Міністерства освіти і науки. І зокрема, вони полягають в тому, що між міністерством і міжнародною благодійною організацією «Фонд Східна Європа», а також товариством «Академія ДТЕК» і Метінвест фондом було укладено меморандум для підтримки цього проєкту, мається на увазі трансформація освітніх просторів. Сюди входять об'єкти, які зайшли, оці 130, по цій субвенції, а також наші 150 пілотних закладів, ті з них, хто працює... *(Не розбірливо)*, це 124 заклади, які тут ви теж на слайді бачите в колонці «Пілот».

А цей меморандум далі має наступні кроки, що Фонд Східна Європа оголошував відкритий конкурс для набору визначення такої експертної команди, яка буде супроводжувати експертно цей проєкт у частині перевірки документації на відповідність нормам законодавства, перелікам обладнання, дедлайнам, які надані Міністерства освіти і науки, тобто робити експертний чіп-пробіг кожного проєкту, на який держава виділяє гроші. Цей експертний супровід не передбачає затвердження тендерної документації, технічних специфікацій, умов закупівель, проєктно-кошторисної документації чи будь-яких інших рішень, які належать до процедур закупівель. Він полягає рівно в тому, що ми з вами проходили вже не перший рік, по субвенції харчоблоків, коли подана проєктна документація, чи поданий в нашому випадку проєкт, аналізується експертами на предмет відповідності вимог, які зафіксовані в тих чи інших нормативно-правових актах. І ця експертна команда надає рекомендації по усуненню подібних невідповідностей, звертає увагу на ті розбіжності для того, щоб замовник міг, засновник, точніше, міг прийняти фінальні виважені рішення. Тому на цьому важливо наголосити.

Отже, відкритий конкурс був проведений, інформацію по ньому ми надали комітету. Взяло участь дев'ять різних організацій, переможцем було визначено такий невеличкий консорціум з двох організацій, це ГО Human-Centric Solutions і... *(Не чути)* І, власне, вони сформувала експертну групу підтримки, яка і вже розпочала роботу з нами і з нашими громадами.

Ліва сторона цього слайду якраз і демонструє, що ми вже володіємо в розрізі кожної області, кожного об'єкта того, як ми рухаємося навіть вже за цей місяць. По скількох об'єктах у нас виділені кошти на рівні громади, по скількох ми маємо співфінансування, де вже є затверджене ПКД, де вже навіть громади оголосили тендер, де розпочато будівництво, це мається на увазі, ремонти капітальні або поточні, і навіть там, де вже заклад завершив свої ремонтні роботи і готується до закупівель.

Як і де збирається ця інформація? Вона збирається за уніфікованою і погодженою, і затвердженою міністерством формулою. пости з нею ви бачите зараз на слайді, де кожна область має свою вкладочку з конкретним рядком по кожному закладу, і як ви бачите, по тих графах, які відображені на екрані, мова

іде про відстеження дедлайнів про надання цієї документації, яка перевіряється експертами вже на предмет того, що мною було озвучено. Ви бачите, що там від нас іде зворотній зв'язок про підтвердження відповідності цієї документації і дозволяє рухатись закладу оперативнo в наступні кроки, оголошувати свої тендери, закупівлю і так далі.

Звернемо окрему увагу, що невідмінно від субвенції по харчуванню, тут ця експертна команда не аналізує фінансової шкоди, не порівнює ціну, не надає ніяких рекомендацій по формуванню ціноутворенню і виставленню цієї...*(Не чути)* документації, а що стосується виключно на двох складниках. Це, як ми бачимо ремонт, громада бачить ремонт цього приміщення, і те, яке обладнання закуповується.

Наведу невеличкий приклад. Коли бувають випадки, зроблений ремонт і здійснено підведення, наприклад, для хімічної лабораторії води для правостороннього підключення, а закуповуються меблі з лівостороннім підключенням. От для того, щоб такі особливості ідентифікувати і підсвітити, в тому числі працює ця команда, група підтримки, команда підтримки цільово для наших майбутніх академічних ліцензій.

Показники використання коштів, очевидно, що зараз ще відсутні. Зважаючи на те, що я озвучила, і сама постанова, вона була прийнята у нас в квітні місяці. І станом на зараз, це як вже мною було озвучено, починається розподіл, сьогодні на уряді маємо подібний проєкт.

Якщо є уточнююче запитання про подальшу реорганізацію, то з радістю на них відповім.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Надія.

Я думаю, що ми одразу передамо слово Сергію Валерійовичу Колебошину для співдоповіді і перейдемо в дискусію.

Сергій Валерійович, будь ласка.

КОЛЕБОШИН С.В. Дякую, Сергій Віталійович. Дякую, колеги. Вітаю. Вибачте, що без відео. Електрику вимкнули. Я з мобільного інтернету.

Сама субвенція гарна, я тут навіть нічого коментувати не буду. Я нагадаю шановним народним депутатам, що вона реалізується за кошти залишків освітньої

субвенції, яку ми не так просто, давайте згадаємо, піднімаємо в центральний бюджет за умови якраз тієї, що всі ці гроші будуть надходити виключно на потреби шкіл, але просто в інший спосіб. Якщо громада не потратила на заробітну плату, значить, в школи по-іншому. І там купа субвенцій є, я нагадаю, що і реформа про «Захист Вітчизни» така ж сама, і ця субвенція.

Мені дуже прикро, що насправді в цьому році міністерство чомусь вирішило велику частину цієї субвенції направити на енергоефективність закладів вищої освіти, фактично забираючи в школи. Але менше з тим, сама ця субвенція абсолютно правильна, абсолютно необхідна і абсолютно відповідає потребам держави.

Щодо тепер того питання, яке виникло і яке насправді дуже нас турбує. Бо я думаю, що коли ви побачили це питання в порядку денному, ви здивувалися, чому посеред року ми розглядаємо якусь субвенцію, якщо ми зазвичай їх розглядаємо вже по факту реалізації.

Щодо залучення сторонньої організації. Пояснення Міністерства освіти і науки, з моєї точки зору, не усуває проблему, а навпаки підтверджує наявність системного правового ризику. Ідеться не про те, чи може Міністерство отримувати експертну допомогу. Йдеться про інше: чи може приватна структура, не визначена порядком використання субвенцій, не включена до системи органів публічної влади, не уповноважена законом, не підзвітна громадам, фактично заходити в процес реалізації бюджетних проєктів, комунікувати з органами місцевого самоврядування, вимагати документи, оцінювати кошториси, технічні рішення, закупівельні параметри або створювати для громад ризик втрати фінансування. А такі ризики напругу озвучуються якимись людьми, які дзвонять в громади, представляються, що вони від МОН, нічого при цьому не надають і роблять це. І я думаю, що відповідна інформація у нас є в багатьох, скажемо так, варіантах комунікації. З моєї точки зору, відповідь має бути однозначна – не може. Постанова Кабміну №477 визначає механізм надання субвенцій і суб'єктів цього механізму, повноваження міністерства, комісій, місцевих розпорядників, ОВА, порядок звітування. Жодної приватної команди підтримки як учасника бюджетного процесу, суб'єкта моніторингу, погодження, перевірки, збору документів або комунікацій з громадами цей порядок не передбачає.

Тому будь-яка участь приватної структури може бути лише факультативною, експертною допомогою самому МОН, без прямої взаємодії з громадами, без витребування документів, без впливу на розподіл субвенцій, без оцінки дій замовника і без жодних наслідків для громади у разі відмови взаємодіяти з такою структурою. Я підкреслюю, без жодних наслідків для громади у разі відмови взаємодіяти з такою структурою, бо громадам погрожують фактично, що такі наслідки будуть.

Областям на нарадах ставлять, обласним департаментам, скажемо так, претензію щодо того, чому громади деякі не хочуть взаємодіяти.

Моя теза перша. МОН підміняє залучення експертів делегуванням владної функції. Посилання МОН на право залучати підприємства, установи, організації до розгляду питань, що належать до компетенції міністерства, не дає приватній структурі права діяти назовні від імені держави. Залучити до розгляду питання – це запросити експерта для допомоги МОН, це не означає дати право звертатися до громад, вимагати документи, збирати кошториси, аналізувати закупівельні або проектно-кошторисні рішення замовника, створювати обов'язкові для громад рекомендації, впливати на ризик перегляду фінансування.

Якщо МОН потребує інформації від громад, воно має запитувати її офіційно, а не через селектор, де сказано, що ця структура буде збирати інформацію. Будь ласка, надайте лист із повноваженнями цієї структури через визначену форму, визначений спосіб і визначену посадову – посадову підкреслюю, особу. Якщо приватна структура робить це сама, це позароцедурне втручання. Якщо вона робить це за дорученням МОН, тоді нехай МОН покаже акт, яким чітко визначено правову підставу, не меморандум якийсь, а правову підставу, межі відповідальних осіб, перелік документів, режим доступу до інформації, конфлікт інтересів і відповідальність. Такого обґрунтування у відповіді міністерства я не побачив.

Далі, теза друга. Порядок 477 не передбачає приватного посередника між МОН і громадами. Порядок визначає: розпорядники субвенцій за місцевими бюджетами подають інформацію до МОН, вносять дані до DREAM, ОВА подають звіти до МОН, форму і спосіб визначає МОН. Це означає, що законний канал комунікації – громада, місцевий розпорядник ОВА, DREAM, МОН. Не

якийсь фонд, не ТОВ, не команда підтримки. Будь-яка вимога надати кошториси, проєктні рішення, технічні специфікації, закупівельні документи, а вони вимагаються, – вчора в громади розсилалися і є скрини відповідних надсилань: коли ви завантажите закупівельні документи, технічні специфікації щодо меблів? – Це не відповідає повністю порядку.

Меморандум, – це моя третя теза, – не може змінювати постанову Кабінету Міністрів. МОН посилається на меморандум як на підставу залучення команди підтримки. Меморандум – це не нормативно-правовий акт. Він не може змінити порядок використання субвенції, не може додати нового учасника бюджетного процесу, а фактично у нас з'явився квазірегулятор у вигляді товариства з обмеженою відповідальністю. Не може створювати обов'язки для громад, бо громади є засновниками шкіл, бо громади мають відповідальність до цього, бо громади визначають, який колір стін кабінету фізики має бути. Тому аргумент – якийсь фонд провів конкурс, обрав підрядника – юридично не відповідає на головне питання: яке право цей підрядник має заходити у відносини між МОН і громадами щодо державної субвенції коштів державного бюджету? Відповідь: жодного, доки це прямо не передбачено законом або актом Кабінету Міністрів.

Четверта моя теза. МОН сам визначає внутрішню суперечність своєї позиції. У відповіді МОН стверджує, що команда підтримки не погоджує закупівельну документацію, не здійснює контрольні функції, не управляє бюджетами, не проводить закупівель. Але далі МОН описує, що вся команда аналізує: відповідність проєктних рішень цілям створення освітнього простору, відповідність ремонтних робіт дизайну меблів та обладнання. Яке взагалі компанія «Урбаністик» має до обладнання, рекомендацій МОН? Функціональність, безпечність, педагогічну доцільність рішень. Яке відношення урбаністська компанія має до педагогічної доцільності рішень? Відповідність технологічних характеристик обладнання освітнім потребам, ризику неефективного використання бюджетних коштів.

Я не розумію, як ця компанія може робити такий обсяг роботи, який мають робити державні органи. Це і є та зона, яка безпосередньо впливає на закупівлі, технічні специфікації, кошториси, проєктні рішення і подальшу оцінку реалізації субвенції. Тобто за формою МОН каже: це не контроль і не погодження, а за

змістом описує саме квазіконтрольний, квазірегулятивний, квазіпогоджувальний функціонал.

Теза п'ята. Приватна структура не може мати доступ до чутливої закупівельної інформації до або поза межами Prozorro. Технічні специфікації, кошторисні рішення, параметри обладнання, ремонтні рішення, планування закупівель – це ядро майбутніх закупівель. Якщо приватна структура отримує доступ до цієї інформації, аналізує її, надає рекомендації, вона потенційно впливає на формування предмету закупівлі. Це створює очевидний ризик, підлаштування технічних вимог під конкретних постачальників, неформальне погодження рішень до публікації закупівлі, нерівний доступ до інформації, тиск на замовника, обхід принципів відкритості конкуренції, неупередженості і запобігання корупції. Навіть якщо міністерство стверджує, що команда нічого не затверджує, фактичний вплив через рекомендації, зауваження, таблиці, дзвінки, чати, листи, чек-листи може мати той самий результат, що і формальне погодження. У сфері бюджетних закупівель значення має не назва функції, а її реальний вплив.

Теза шоста. Відсутність бюджетного фінансування цієї структури не знімає проблему, а посилює її. МОН окремо підкреслило, що команда підтримки не фінансується з державного бюджету, але це не аргумент на захист, це додатковий ризик. Якщо приватна команда фактично виконує функції, пов'язані з реалізацією державної політики, моніторингом субвенцій, супроводом громад, аналізом бюджетних ризиків, але при цьому не є державним органом, не є розпорядником бюджетних коштів, не є одержувачем бюджетних коштів, не проходила публічну закупівлю з боку держави, не має публічно визначеної відповідальності, фінансується приватними донорами, то це створює модель приватного адміністратора державної субвенції без належної публічної підзвітності. Держава не може передавати фактично операційну владу над бюджетною програмою суб'єкту, який не входить до системи публічної адміністрації і не несе публічно-правової відповідальності.

Теза сьома. Повноваження головного розпорядника є відповідальністю МОН, а не приватного підрядника фонду. МОН як головний розпорядник має забезпечувати ефективне, результативне і цільове використання коштів. Але з

цього впливає не право передати ці функції приватній структурі, а навпаки обов'язок виконувати їх публічно, процедурно, відповідально. МОН може мати радників, але радники не можуть перетворюватися на окремий канал управління громадами. МОН може аналізувати документи, але документи мають подаватися до МОН, а не до приватної організації. МОН може визначати форму звітності, але ця форма має бути офіційною, однаковою, прозорою і адресованою міністерству, а не підряднику донора.

Теза восьма. Громади не можуть бути примушені виконувати вимоги, яких немає в законодавстві. Конституційний принцип простий: ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. Органи влади місцевого самоврядування діють лише на підставі, у межах повноважень й у спосіб, визначені законом. Якщо Порядок 477 не передбачає обов'язку громади подавати документа приватній команді підтримки, то такого обов'язку не існує. Якщо МОН хоче отримати додаткову інформацію, воно має вимагати її саме офіційно і в межах порядку. Якщо приватна структура просить, це може бути лише добровільною консультаційною взаємодією. Якщо просить так, якщо громада сприймає це як умову збереження фінансування, а відбувається саме так, це вже не консультація, а примус у позаправовій формі.

Дев'ята теза. Я закінчую. Рекомендації МОН і гайдлайни не можуть ставати прихованими умовами фінансування. Якщо певні методичні рекомендації або гайдлайни не є нормативно-правовими актами і прямо не включені до порядку використання субвенцій як обов'язкові умови, вони не можуть бути підставою для тиску на громади або перегляду фінансування. Особливо неприйнятно, якщо відповідність таким рекомендаціям оцінює не міністерство чи комісія, а приватна структура, залучена за договором з донором. Це створює приховану систему додаткових вимог, яких немає у Постанові Кабміну.

Десята теза. Рішення про ризики і наслідки може ухвалювати лише комісія та міністерство у межах порядку, це прямо передбачено пунктом 12 цієї Постанови 477. Жоден лист, таблиця, висновок, зауваження чи червоний статус від приватної структури не може бути самостійною підставою для зупинення фінансування, перегляду проєкту, виключення громади, зміна обсягу фінансування, примусу до зміни закупівельної або кошторисної документації або

тиску на цю громаду через канали обласної військової адміністрації, або через канали міністерства. Якщо такі матеріали використовуються МОН або комісією, вони мають бути офіційно долучені, відкриті для громади, перевірені, підписані відповідальною посадовою особою МОН і оскаржувані у встановленому порядку.

Мій висновок: позиція міністерства не дає належної правової відповіді на головне питання, яким нормативним актом приватній команді підтримки надано право безпосередньо взаємодіяти з громадами, витребувати документи, аналізувати кошторисні закупівельні рішення та впливати на реалізацію субвенції? Посилання на меморандум, договір фонду, конкурс фонду або загальне право МОН залучати експертів не є достатньою правовою підставою.

Я основні побоювання сказав, я дуже сподіваюсь, що ця історія про, як кажуть, благими намірами, а не якась інша ініціатива. Бо ми маємо ризик фактично відмови купи громад від реалізації субвенції внаслідок такого непрозорого процесу.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Сергій Валерійович.

Пані Надія, будь ласка, десять тез, є про що поговорити.

КУЗЬМИЧОВА Н.Ю. Так. Дякую за розлогий аналіз.

Я, мабуть, зупинюсь лише на ключових речах, тому що, в принципі, тези, як на мене, зводяться саме до них. Ще раз підкреслити, бо у всіх тезах звучить достатньо чітка риторика з приводу того, що приватна установа витребує, впливає на розподіл коштів, впливає на перебіг подій, які передбачені цим порядком, умовами і є безпосереднім учасником у взаємодії між міністерством і громадами.

Я би хотіла ще раз наголосити на тому, що подібний офіс, який функціонує за аналогічним принципом не тільки по цій субвенції, не викликав жодних подібних коментарів і розбору, або іншій субвенції, яка стосується... *(Не чути)*. Так, це належить функція не приватній установі, але абсолютно так само третьому гравцю, який не має жодного аналогічного статусу у цій взаємодії, але залучений до аналізу й експертних висновків всієї документації аналогічної. І це призводить до економії бюджетних коштів, зважаючи на те, що там аналізуються ще і фінанси.

Тому Міністерству освіти і науки було би цінно почути думку депутатів стосовно різності позицій, які застосовуються до субвенцій, які адмініструються Міністерством освіти і науки і мають приблизно однакові бюджети, навіть більші, якщо ми говоримо про харчоблоки, і де не дискутується, а навпаки, визнається позитивний вплив подібного партнерства, яке здійснюється на системному рівні.

Стосовно нашої цієї субвенції по освітніх просторах, хочу ще раз наголосити, що функція цієї експертної підтримки в аналізі документів і в наданні рекомендацій. Жодного впливу, особливо на виключення цих громад, якщо є конкретні випадки, які підтверджують або подібну комунікацію, або тим паче задокументовані факти, де озвучуються ці, не знаю, в якийсь інший спосіб доводиться якась інформація, що впливає на виключення закладу чи громади з субвенції, ми просимо поділитися такою інформацією. Запитів до міністерства про відмову від субвенції протягом цього періоду не надходило.

Окрім цього, ще раз наголошую, міністерство безпосередньо задіяно в усі комунікації, в усі зустрічі, які проводяться з громадами як пілотними, так і тими, хто використовуватиме кошти за цією субвенцією. І наша мета – залучити фахівців, які б могли наявні документи аналізувати і підсвічувати ті проблеми, які ведуть до того, що зроблений простір або виглядає наступним чином, як я демонструвала в першій своїй частині, і де незрозуміло, куди інвестовані 3, 5, а іноді і більше мільйонів. Або для того, щоб убезпечити від того, коли закуповується щось, що не відповідає зробленому ремонту.

Тому ми ще раз хотіли б наголосити на чіткій функції цього офісу. Експертний аналіз, документи, які заповнюються в формі, яка була проілюстрована теж в моїй невеликій презентації, ця форма надіслана офіційним листом від Міністерства освіти і науки з розписаними взаємодіями і ролями, з усіма іншими посиланнями на всі ті чати, які в тому числі залучено Міністерством освіти і науки, і має безпосередній доступ і адміністрування всіх цих каналів комунікації.

Тому резюмую: підстави для взаємодії залучення все ж таки є ті, які ми описали в нашій відповіді, це право на залучення і використання експертизи для аналізу відповідних документів, яка не впливає на виключення чи включення об'єктів, яка не впливає на ті об'єкти, які ми з вами комісійно погоджували. І ви

абсолютно маєте доступ до всіх протоколів і були присутні на переважній більшості цих комісій і знаєте, що на них розглядалося. Відповідно вибір нами цих об'єктів здійснювався відповідно до порядку і умов. Відібравши ті об'єкти, ми переходимо до якісної імплементації, діючи в межах порядку і умов, залучаючи експертне середовище для допомоги в аналізі документів. Рекомендації, як я зазначала на початку, можуть бути не враховані громадою, це абсолютно їх зона відповідальності, але наша з вами відповідальність як міністерства – підсвітити подібну проблематику, для того щоб у підсумку реалізації не виникло так само запитань і коментарів стосовно того, що відповідна підтримка не була надана зі сторони Міністерства освіти і науки.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Надіє. Дякую, що підсвітили про харчоблоки. Я думаю, що ми теж до питання цього окремо повернемося.

Сергій Валерійович, будь ласка. Я так розумію, що є...

КОЛЕБОШИН С.В. Я знову підкреслюю, я вітаю субвенцію, я вітаю спробу міністерства зробити це максимально прозоро і правильно. У мене немає жодних сумнівів, що залучення структури – це якраз чесно і правильно. Так давайте робити ще й по закону.

Дивіться, це було б все добре, пояснення Надії Юріївни, якби не було, наприклад, файлу «Інструкція BSL» (BSL – це Big City Lab), яка розіслана на кожну громаду. Ця інструкція є... *(Не чути)*

ГОЛОВУЮЧИЙ. Це тільки у мене? Чи у Сергія Валерійовича? У Сергія Валерійовича, да?

_____ . Я теж не чую.

КИРИЛЕНКО І.Г. Сергій Віталійович, а потім мені дасте слово? Кириленко.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да-да, Іван Григорович, звісно. Сподіваємося, що у Сергія Валерійовича зараз відновиться зв'язок.

Але я тоді запитаю в продовження. Що таке інструкція BSL, пані Надіє, яка була розіслана всім громадам? От я теж відкрив цей файл, де написано: «Ця інструкція стосується передачі проєктної документації, технічних документів і

проектних рішень...», – і так далі, і так далі, локальних кошторисів в якомусь програмному комплексі, навіть схеми плану розташування меблів, розташування розеток і всього іншого. От мене цікавить, а що це за документ для громад, який йде від приватної структури?

КУЗЬМИЧОВА Н.Ю. Ну, конкретно документ, який ви зараз відкрили, я його не бачу, але можу передбачити, про що саме йде мова. А документ, який офіційно надісланий, офіційним листом, так само містить інструкцію взаємодії з BSL як основою тієї команди, про яку я говорила, да, де в консорціумі дві організації утворили цю команду підтримки. І цей документ визначає специфіку взаємодії з точки зору того, які документи ми аналізуватимемо для проведення такого експертного аналізу.

Абсолютно вірно, план розстановки меблів і розеток – це не щось таке, що робиться ad hoc, на вимогу там BSL, чи в даному випадку ініціативи міністерства, а це прямий пункт порядку і умов, що зміни освітнього простору погоджуються з міністерством. Погодження з міністерством передбачає те, як громада бачить цей ремонт. Якщо це поточний ремонт, він не передбачає ПКД (проектно-кошторисної документації) і переважна більшість громад іде поточним ремонтом. У такому випадку вони можуть надати схему для того, щоб було зрозуміло і помітно, що коли ми говоримо і погоджуємо з вами на комісії лабораторію, вони лабораторію роблять з підведенням води, світла для фізики, хімії, що вони меблі закупають такі, які відповідають цьому підведенню. І для цього, так, потрібна ця блок-схема, більше того, в презентаційних матеріалах є прямо зразок, як може вона виглядати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Зрозуміло, пані Надія.

А скажіть, будь ласка, а в порядку використання коштів затверджених постановою, є відсилка до гайдлайну і необхідності його дотримання?

КУЗЬМИЧОВА Н.Ю. Є відсилка до необхідності дотримання рекомендацій, наданих Міністерством освіти і науки.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Як, власне, і по засобах навчання, мультимедійному і комп'ютерному обладнанню, яке теж Big Citi Lab затребує.

Я вам процитую пункт 9-й порядку використання коштів. «Вимоги до засобів навчання, мультимедійного та комп'ютерного обладнання, визначаються відповідно до типового переліку засобів навчання та обладнання для навчальних кабінетів, STEM-лабораторій, затвердженого МОН. Вимоги до комп'ютерного обладнання визначаються відповідно до типового переліку...» і так далі, і так далі. «Вимоги до меблів відповідно до санітарного законодавства та державних стандартів. Під час закупівлі засобів навчання та обладнання відповідні органи місцевого самоврядування враховують площу приміщень закладів загальної середньої освіти, а також забезпечують обов'язкове використання придбаних засобів навчання та обладнання в освітньому процесі». Все.

Так що ж треба погоджувати? Власне, все ж написано, да, є ж проста історія. Є постанова Кабінету Міністрів, за якою ми всі з вами повинні працювати, да, в даному конкретному – по цій субвенції. Є комісія, в яку і я входжу, і Сергій Валерійович входить, Ольга Володимирівна входить, наскільки я пам'ятаю. І всі ми спокійно відібрали проекти, ви уточнили деталі, там же було проведено аналіз Міністерством освіти і науки, командою міністерства було проведено аналіз відповідності цих заявок. Заявки були зроблені, були дотримані всі вимоги. Ті, що не були дотримані, були відхилені, інші комісія затвердила, зараз вони йдуть. Для чого, яка правова підстава витребувати додаткові документи, тим більше знов-таки у приватної компанії? Ми повернемося потім до харчоблоків, це те, що ми не піднімали це питання, не говорить про те, що ми з цим погоджуємося, але це на вашу першу тезу просто така реакція.

А от скажіть, яка ж правова підстава для цього всього? От зараз, наприклад, у мене є повідомлення, з одного чата переслано: «Очікуємо від вас технічне завдання на закупівлю меблів». Серйозно, приватна компанія очікує від громади технічне завдання на закупівлю меблів, далі на обладнання? Пані Надія!

КУЗЬМИЧОВА Н.Ю. ... підстави, ви абсолютно вірно зазначили, що ми відібрали з вами проекти і проаналізували заявки. Але фінально відповідно ця заява може бути реалізована з виконання із гарантійних зобов'язань, гарантійні зобов'язання по ремонту і оснащенню конкретно цих кабінетів. По ремонтах є зобов'язання по порядку і умовах погоджувати і робити їх у відповідності до рекомендацій МОН і погоджувати з Міністерством освіти і науки.

Відповідно та документація, яку запитуємо, запитуємо для реалізації відповідно цього порядку і умов. Тому що ми маємо прецедент 25-го року, коли попри всі гарантії, і ми бачимо, що коли ми інвестуємо як держава мільйони, і це непоодинокі випадки, громада, даючи гарантії на відповідні ремонти чотирьох або п'яти приміщень, по факту виділяє 200 тисяч і це втілюється у те, що ми бачимо на конкретних візуалізаціях. Безумовно, ми не можемо примушувати на те, щоби це було виділено більше, але не підсвітити, не сказати про те, що це не відповідає, власне, баченню й інвестиціям сумарно парламенту, уряду, Офісу Президента, я маю на увазі, підтримки загального впровадження цього третього етапу і переоблаштування наших академічних ліцеїв, на нашу думку, є свідомим замовчуванням того, що гроші використовуються недостатньо ефективно і не призводять до якісних змін на рівні закладу освіти.

Тому витребуй не Big Citi Lab, а витребуй, якщо вже оперувати тією термінологією, я би все ж таки змінила її на те, що ми звертаємося із запитом про надання тієї інформації Міністерству освіти і науки на виконання порядку і умов. ... *(Не чути)* ми і експертною допомогою групи підтримки, про яку ми сьогодні вже неодноразово говорили.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А чому це приватна група підтримки комунікує напряму з громадами? Вам не здається, що це породжує величезну купу ризиків?

КУЗЬМИЧОВА Н.Ю. Очевидно, що можуть бути різні точки зору на потенційні ризики, і думаю, що тут вони теж можуть бути і, власне, у своїх тезах пан Сергій їх в тому числі підсвічував. Але рівнозначно як і те, що без прямої комунікації чи без замовчування такого запиту створює ризики іншого гатунку.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Без сумніву, але головним розпорядником бюджетних коштів є Міністерство освіти і науки. Мені здається, що Міністерство освіти і науки як центральний орган виконавчої влади в цій сфері мало би напряму і комунікувати і з областями, і з громадами, а не через приватну фірму. Приватна фірма може бути вами залучена в будь-яких варіаціях, але вами залучена для аналізу ваших даних, або надання рекомендацій. Але коли приватна фірма від імені держави, по суті, перебираючи на себе функції держави, комунікує з приводу 700 мільйонів, плюс, мені здається, що друга субвенція, напевно, теж

підє через цей проєктний офіс, тобто плюс 1,2, здається, тобто сумарно 1,9 мільярда будуть, як би з ними комунікує приватна фірма. Приватна фірма затребує проєктну документацію, затребує технічне завдання на закупівлі. Це ж, мені здається, трішечки неприродно, але це просто моя репліка.

З вашого дозволу, Іван Григорович Кириленко, потім Валерій Вікторович Коллох, а потім я передам слово запрошеним гостям. Іван Григорович, будь ласка.

КИРИЛЕНКО І.Г. Сергій Віталійович, дуже дякую вас.

Я хочу просто підсилити те, що щойно було сказано і моїм колегою Колебошиним, і те, наскільки ви зараз, скажемо так, у точку задаєте питання. Сергій Віталійович, проблема сучасного розвитку України на даному етапі: неймовірно піднята, незаслужено і неаргументовано роль оцих усіх: експертне середовище, аналітиків. Подивіться, переповнені всі мережі висновками, аналітикою, статтями. І в нас це не тільки ахіллєсова п'ята міністерства нашого, це система влади в Україні ахіллєсова п'ята. Ми дуже-дуже чутливо реагуємо на оце експертне середовище і навіть залуцаємо його до прийняття рішень, залуцаємо людей, фірми, структури, які ніде і звуть ніяк, ніде не зарєєстровані, не мають ніякого статусу, не кажучи вже про відповідальність, і це ключове слово. Сергій Віталійович, розмивається відповідальність по всій вертикалі, розмивається! Замість комунікацій, ви правильно абсолютно говорите, замість комунікації центрального органу виконавчої влади із підлеглими структурами, які йдуть по вертикалі, йде комунікація з експертним середовищем, а потім це експертне середовище нав'язує свою думку. Оце, що щойно за це говориться.

Сергій Віталійович, це тільки множить хаос, це тільки множить безвідповідальність і вносить дезорганізацію в систему управління державою в такий тяжкий час. Ви, Сергій Віталійович, учасник і член експертної ради, Погоджувальної ради, як ми її назвемо, чи президії, зараз я не знаю, як називається цей орган, але голови комітетів і лідери фракцій являються членами цього органу, який вносить на порядок дня питання, потім розглядає актуальні питання. Сергій Віталійович, піднімайте це питання, піднімайте. Занадто перебільшена роль цих усіх структур, яке ми називаємо «експертним середовищем». Вони стали вже впливати більше ніж органи влади. Це недопустимо не тільки в нашій сфері. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Іван Григорович. Це Погоджувальна рада зараз виконує цю функцію, і справді ми туди входимо.

Питання трішечки, навіть не тільки питання відповідальності, мене турбує реально питання ризиків. Якщо погоджує закупівлю чи не погоджує закупівлю або перелік обладнань, чи не створює це додаткових ризиків? Ці меблі не закуповуєте, а ці меблі закуповуєте, це комп'ютерне обладнання закуповуєте, а це – ні, ці реактиви закуповуєте, а ці – не закуповуєте. Чому вони повинні відповідати, якщо от щойно я зачитав цілий пункт з порядку використання коштів, де, в принципі, все зазначено? Є типовий перелік – закуповуйте з типового переліку, нема його в типовому переліку – не можете закуповувати, но для всього має бути правова підстава. Ми коли пишемо з вами і приймаємо закони, ми не даємо потім роз'яснення на ці закони і нікого не уповноважуємо роз'яснювати ці закони. Бо тільки Верховна Рада має правову підставу для того, щоб закон прийняти і, можливо, комітет його може роз'яснити в своїй сфері і відповідно до запиту. Тому от питання про експертне середовище, я його так би не називав, експерти бувають і непогані, і хороші, і ми іноді користуємося експертним середовищем. Але уповноважувати приватну структуру – це насправді вже трішечки виходить за межі, мені здається, Бюджетного кодексу.

Валерій Вікторович, будь ласка.

Іван Григорович.

КИРИЛЕНКО І.Г. Просто додаю, я навіть за зловживання, те, що ви говорите, навіть не говорю. Це прямий путь, прямий шлях до зловживання. І коли я говорю за загальне чи за експертне середовище, ви розумієте що я маю на увазі. Та дійсно, і ми звертаємося до експертного середовища. Рада ректорів – це експертне середовище? Експертне. Комунікуйте з радою ректорів, місцеве самоврядування. У нас є асоціації органів місцевого самоврядування, до всіх ви не вийдете, звертайтеся в асоціацію. Ні, якісь є такі побічні структури. Я підтверджую просто ваші слова.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Іван Григорович.

Валерій Вікторович, будь ласка, вам слово.

КОЛЮХ В.В. Шановні колеги, доброго дня, по-перше, я слухав доповідь представниці Міністерства освіти пані Надії. І це все добре, що є субвенція на реалізацію реформи Нової української школи, в рамках якої закуповується обладнання, стенд-кабінети, мультимедійні дошки, робиться ремонт в класах і тому подібне. А чи здійснює МОН моніторинг і контроль, як цими стенд-кабінетами користуються в школах? Я неодноразово був свідком, коли заходжу в школу, в клас, де висить мультимедійна дошка, рядом дошка, на якій малюють крейдою. Запитую в учнів: а ви користуєтесь мультимедійним обладнанням? Мовчать. Кажу: так коли останній раз включали? – Сьогодні включили, бо ви приїхали. І повірте мені, таких випадків є досить багато, коли обладнання, на яке витрачається субвенція з державного бюджету, купуються стенд-кабінети, обладнання і тому подібне, ним просто не користуються, що відповідно значиться на навчальному процесі. То у мене питання до МОН. Добре оснастити клас – це дуже добре, але наскільки є фахівці і бажання вчителів користуватись цим класом і мультимедійним обладнанням? Тому що, по-іншому, це просто викинуті гроші.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Перед тим, як пані Надія відповість на це питання, я по пам'яті назву. От мені здається, що Державна служба якості освіти проводила 250 інституційних аудитів, здається, минулого року. Я можу в цифрах трішечки, без деталей, да, але плюс-мінус вони такі. І за їх аналізом приблизно 90 відсотків кабінетів початкової школи, навіть більше ніж, там 93 чи 94 відсотки, обладнані повністю всім необхідним обладнанням, яке передбачає державний стандарт і реформа Нової української школи, яка, власне, і передбачає встановлення цього обладнання. Але якраз щодо відсотку використання. Але вчителі ним користуються приблизно відсотків 40 від них. Оце плюс-мінус такі дані були у Державній службі якості освіти. Можу там на декілька відсотків помилятися, але для порядку цифр розуміння таке є.

Пані Надія, якщо у вас відповідь для Валерія Вікторовича, будь ласка.

КУЗЬМИЧОВА Н.Ю. Дякую, пане Валерію, за запитання. І як на мене, воно якраз дуже добре пов'язано з предметом нашого обговорення, що якраз в закладах освіти, про які ми в тому числі чи в першу чергу сьогодні говоримо, там, де працює ця зв'язка, що обладнання, яке закуповується, воно здійснюється,

закупівля не просто по перелікам обладнання, а замовлення на нього формує конкретний вчитель, який працюватиме в цій лабораторії. І тоді, коли ми бачимо ці переліки, вони абсолютно, звісно, відповідають затвердженим перелікам обладнання і до них немає ніяких ані запитань, ані до того, що це обладнання буде використовуватися безпосередньо вчителем. І в тому числі, коли ми аналізуємо: а що з переліку визначила громада для закупівлі, і коли ми бачимо по певних позиціях, наприклад, 50 глобусів, то виникає питання в доцільності наявності 50 глобусів в кабінет географії. Чи є глобус в переліку обладнання? Безумовно, є. Чи це відповідає перелікам? Так, безумовно. Чи мали би ми задати запитання доцільності, чи підсвітити і сказати, що подивіться, можливо, тут помилка? Ми також переконані абсолютно, що так, мали.

І чому я кажу, що ваше питання дуже пов'язане із предметом нашого обговорення? Тому що отой вчитель, який всім цим користується, не замовить 50 глобусів. А коли існує розрив і громада використовує кошти, достатньо утилітарно до цього підходячи, обираючи просто з переліку обладнання те, що там зафіксовано, але не пов'язуючи це реально з тим, як це працюватиме в аудиторії, на жаль, ми і маємо оті розриви, які були підсвічені паном Сергієм, спираючись і посилаючись на Державну службу якості освіти.

Тому моніторингові інструменти в першу чергу – це повноваження Державної служби якості освіти, тут важливо подивитись на рік проведення цих зрізів і подібні відсотки, але в тому числі гроші, які виділяються, великі гроші зараз на окремі заклади, чому до них така увага і бажання їх керувати більш якісне освоєння, залучаючи відповідних фахівців? Саме тому, що ми неодноразово по різних субвенціях ідентифікуємо розриви. Формально відповідає перелік, формально ремонт зроблений, але на 200 тисяч, а не на 1,5, наприклад, мільйона. Але коли все це поєднується – кабінет і обладнання, то вчитель або про це не знає, або не може і не хоче цим користуватись, або в принципі не долучений до цього процесу. І оця механіка, яка зараз викликає певні логічні питання і дискусії, вона якраз і цінна для того, щоб підсвічувати необхідність зв'язки: виважені рішення громади, залучення вчителів, переліки, які відповідають всім постановам і жодних коментарів чи назворот рекомендацій і підсвічування зі сторони міністерства і залучених експертів не буде.

Тут користаючись, що мені надали слово, я би все ж таки ще раз хотіла акцентувати увагу, що немає впливу експертів ані по цій субвенції, ані по харчоблоках, там, де аналізуються бюджети, на те, що закуповувати. Максимально, що роблять експерти, от підсвічують те, що я тільки що сказала, з глобусами. Або по харчоблоках підсвічують, що ви замовили, наприклад, дві пари... *(Не чути)*, але у вас немає енергетичної потужності, щоб вони одночасно працювали вдвох. І на нашу думку, Міністерства освіти і науки, це якраз і є помічним для громад, щоб вони звернули увагу, а не на етапі ДАСУ у них виникне питання щодо нецільових чи неякісного використання державних коштів. Жодних рекомендацій, ніяких взагалі, ні, в жодному випадку ні виробників... Це якщо є конкретні приклади, будь ласка, давайте ми їх розберемо. Але це виключено, не може бути жодних рекомендацій від жодного нашого експерта і представника і МОН, і будь-якого іншого залученого, який би впливав на вибір позицій. Виключно те, про що я зазначила.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пані Надіє, все зрозуміло, тільки я не погоджуюсь з вами в тому, що це має стосунок до нашого предмету обговорення. Тому що всі ці речі, як 50 глобусів, або 20, або розташування навіть меблів, повинні бути відображені в проєктній заявці, яка має відповідати вимогам, чітко прописаним, і по яких комісія, яка є в порядку використання коштів, затверджена Постановою Кабінету Міністрів, приймає рішення. А не потім якась структура, тим більше, що наскільки я пам'ятаю, то ця структура приватна і розробила гайдлайни і тепер перевіряє щось на відповідність цим гайдлайнам.

Навіть наскільки я пам'ятаю державну стратегію, ці дві речі завжди розводились між собою: одні створюють правила, інші їх контролюють. Бо, якщо це знаходиться в одному місці, то це породжує прямий корупційний ризик. Власне, тому у нас лежить законопроект, яким функція ліцензування закладів вищої освіти має бути передана згідно Державної антикорупційної програми від МОН до Державної служби якості освіти.

Але на цьому, це просто була ремарка, а з вашого дозволу, вибачте, пані Анастасія, що я вас затримав так довго на комітеті, але ми спеціально запросили голову антикорупційного комітету для того, щоб послухати. Це не наша, ще раз, це не наша ідея взяти субвенцію і розтягнути її на деталі, це звернення громад вже

до комітету. І тому ми маємо на них реагувати. Тому в якості експертки ми запросили пані Анастасію.

Пані Анастасія, будь ласка, якщо ви на все почуте зможете відреагувати фахово, дуже б хотілося, були б дуже вдячні.

РАДІНА А.О. Доброго дня, шановні колеги! Пане Сергію, я дякую дуже за можливість бути присутньою і прослухати цю дискусію. У мене дійсно є кілька коментарів щодо того, що я почула, і я дуже уважно слухала цю годинну дискусію. І мушу констатувати, що попри пояснення Міністерства освіти я погоджуюсь з усім сказаним паном Сергієм Колебошиним. І я думаю, що, на жаль, в цій дискусії, – я буду максимально прямолінійно, колеги, говорити, – існує певна підміна понять з боку Міністерства освіти.

Ви намагаєтесь сказати, точніше ви намагаєтесь стерти межу між рекомендаціями щодо того, як облаштувати кабінет, як там поставити стільці і як це має виглядати красиво і сучасно, і, власне, впливом приватної компанії, роль якої не передбачена жодним нормативно-правовим актом, конкретно на проєктну документацію, конкретно на... не формальним впливом конкретно на вибір матеріалів, товарів, меблів включно з плінтусами, підлогою, фарбою для стін і так далі, закупівля яких здійснюється за бюджетні кошти. І, колеги, я, на жаль, вбачаю чіткі корупційні ризики в тому, що було описано і ризики це наступного характеру.

Фактично, ще раз, приватна компанія, місце, роль, відповідальність якої жодним чином взагалі ніяк, – я, чесно кажучи, стикалася з таким тільки, з такою відсутністю регулювання тільки в ситуаціях із бек-офісами і я би дуже не хотіла це порівняння робити, – але відсутність регулювання, на жаль, мене, власне, як голову антикорупційного комітету тільки на це порівняння і наштовхує.

Отже, приватна компанія без жодного регулювання отримує доступ, можливість погодження неформального, можливість неформального впливу на вибір конкретних марок меблів, плінтусів, освітлення і так далі, і тому подібне, отримує доступ до технічного завдання для закупівель. Ще раз кажу, що це архітектурне бюро, відповідно я можу собі так припустити, що, напевно, вони мають контакти також і з певною групою постачальників, це їх робота, як архітектурного бюро. Але в тому, що архітектурне бюро з контактами з

постачальниками залучене, власне, до вибору конкретних марок того, що має потім закуповуватися за державні кошти, колеги, я не можу це описати інакше, як корупційний ризик. Тобто ми тут фактично говоримо про те, що ця приватна компанія отримує можливість впливати на умови майбутніх закупівель в позапроцедурний, ще раз наголошу, спосіб.

Ми говоримо про те, що ця компанія отримує можливість фактично неформально брати участь у формуванні цих технічних умов для закупівель і може це зробити під конкретного постачальника, наприклад. Так, щоби в принципі від початку закупівлі, ну, це називається «заточка», щоби на закупівлю в результаті міг пройти тільки один конкретний постачальник. Ця компанія отримує можливість фактично передавати третім особам інформацію про закупівлі, які плануються для того, щоби ці треті особи потенційно могли отримати позаконкурентні переваги. Колеги, це все корупційні ризики і, на жаль, в тому механізмі, який годину шановні члени комітету обговорювали, я не почула взагалі жодного, жодного запобіжника від названих мною, ну очевидних насправді корупційних ризиків. Тобто, якби принаймні можна було сказати, а що зроблено для того, щоби ті ризики, які я щойно назвала, не реалізувалися, можна було б говорити, що Міністерство освіти дійсно вжило заходів для того, щоб бюджетні кошти розподіляти в процедурний і правильний, і законний, і захищений від корупції спосіб. Але я просто цього не бачу, поправте мене, якщо я помиляюся. Ще раз, і відсутність правового регулювання неформальний характер всієї цієї взаємодії, яка дає можливість впливати на умови майбутніх закупівель, для мене, знову ж таки як для юриста це виглядає просто як спроба уникнути кримінально-правової відповідальності. Бо фактично у підсумку, неформальний третій суб'єкт отримує можливість впливати на те, що потім реалізується посадовими особами за бюджетні кошти.

І, колеги, ми з вами говоримо про скільки? ~ про 2 мільярди гривень. І якщо я правильно розумію, про 460 мільйонів гривень, на які вже були погоджені відповідні заявки. Це велика сума коштів, надто велика для того, щоб можна було говорити про.... можна було виправдати, хоча як мене, це в принципі неможливо ніяк виправдати, оці всі корупційні ризики в закупівлях на такі суми.

Дякую дуже, пане Сергію, у мене, в принципі, все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую вам дуже за приділений час і за вашу експертизу. Пані Надія, відреагуєте?

КУЗЬМИЧОВА Н.Ю. Да, я би дуже хотіла відреагувати. Дякую, пані Анастасія.

Проте зараз все звелось до того, що ця експертна команда рекомендує назви будь-чого. І мені трішки прикро це чути після години нашої дискусії. Очевидно, що можуть бути різні погляди і вони мають бути враховані і по суті в тому числі Міністерством освіти і науки. Але вводити після в котрого раунду, коли наголошується на тому, що доступу, немає жодної рекомендації по конкретних чи компаніях, чи чогось. Для мене зараз дуже дивно звучить те, що у підсумку роль цієї компанії зробили і команди, звели до того, що вона рекомендує кому, що закуповувати. Ми з цього починали, закупівлі не погоджуються...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Я перепрошую, пані Надія, а ви можете це довести зараз? Це ж просто оціночне судження.

КУЗЬМИЧОВА Н.Ю. Погоджуюсь, але таке саме оціночне судження...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Ну, я можу сказати, навпаки.

РАДІНА А.О. Я перепрошую... Будь ласка, я щиро перепрошую, але дозвольте, я уточню. Я говорила про те, що доступ до цієї інформації, витребування цієї інформації від замовників і ваші інструкції, точніше, в інструкції, яку отримали, я так розумію, громади, чітко вказаний і навіть написаний план і приклад того, що треба надати інформацію про виробника ламп і виробника плінтуса і так далі, і тому подібне, доступ до цієї інформації, можливість опрацювання цієї інформації, можливість надання рекомендацій щодо цього – це неформальна можливість впливати на визначення майбутніх умов державних закупівель. Мені здається, вам ніхто не сказав, що ви прямо записали в підзаконці, що отака-то приватна компанія впливає на формування технічного завдання для закупівель. Ні, питання було, власне, в тому, що, перше: роль цієї приватної команди взагалі ніяк не передбачена жодним актом законодавства. Це перше. Друге: що цей неформальний механізм дає можливість неформально

впливати, да, на визначення конкретних товарів, формування конкретних умов закупівель, на які, ймовірно, потім зможуть прийти конкретні постачальники, конкретні марки продукції. І це не відповідає принципам державних закупівель, це порушує конкуренцію, це дає можливість робити «заточки» і це в підсумку, на жаль, з досвіду аналізу великої кількості державних закупівель різних замовників по різних речах призводить до того, що бюджетні кошти потраплять у наперед визначені кишені і держава витрачає значно більше, ніж якби відбулася конкурентна процедура. Оце, власне, все, що вам говорять.

Я щиро перепрошую за інтервенцію, вибачте. Це інстинкт голови комітету. Я неправа, колеги, вибачте, більше не буду.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Не заперечую.

Пані Надія.

КУЗЬМИЧОВА Н.Ю. Да, дякую, пані Анастасія, за уточнення.

Якби давайте, щоб не ходити по колу, почуто про, да, оцінку ризиків і через доступ до певної інформації. Позиція, точніше, коментар міністерства уже неодноразово наданий, да, стосовно обмеження зони впливу і відсутність саме безпосередньо впливу, а лише експертний аналіз. І він здійснюється по тих параметрах, по яких я зазначила. І ще раз наголошую на тому, що жодні рекомендації по виробниках чи інших технічних характеристиках, які би звужували конкуренцію, вони неможливі.

Я погоджуюся, що зараз з одної сторони це теж може звучати як оціночне судження, рівно як і будь-яке інше припущення так само є оціночним судженням.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Надія, дякую, пані Анастасія.

Колеги, чи ще хтось хоче висловитись з цього питання? Бо мені здається, все достатньо очевидно.

КОВАЛЬ О.В. Сергій Віталійович, дозволите?

КОЛЕБОШИН С.В. Можна я тільки додам одну маленьку штуку?

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, Сергій Валерійович.

КОЛЕБОШИН С.В. Я просто на рахунок, це трохи питання, мені здається, про це от дійсно вже нема чого говорити. Мені здається, що оптимальним було б, якби міністерство оприлюднило офіційний лист, де роз'яснило повноваження цієї компанії громадам, народним депутатам також, що теж, бо ми так і не зрозуміли повноваження цієї компанії. І громади мали можливість або використовувати це як консультаційну послугу, або ні.

Але я про інше. Коли ми говоримо про використання кабінетів, те, що Валерій Вікторович піднімав, я нагадаю, що в березні, коли в нас була в кабінеті міністра нарада щодо того, як субвенція оця буде працювати, аналізували минулий рік, ми з Сергієм Віталійовичем неодноразово зауважували на те, що кабінети – це просто меблі, це просто обладнання. Працювати вона буде, коли з'являться програми роботи з вчителями, і тоді міністерство в особі і заступників не одного, а декількох, і міністра, тому що так це буде. Ми говорили: давайте частину з цих 700 мільйонів направимо на навчання вчителів минулого року, давайте щось ще зробимо. Якщо у вас є підрядники, які так радісно оплачують роботу приватних структур по аналізу закупівель, давайте направимо краще ці гроші і зберемо цих вчителів, скільки там це було шкіл тих? – 150-200 в тому році. Зробимо для них такий типу хакатону чи ще щось, і воно заживе. Бо зараз дійсно, як би ви меблі і розетки не погоджували, воно не буде працювати, поки ми не будемо працювати з вчителями. Кожен рік не перший склад міністерства наступає на одні й ті ж граблі. Ми працюємо з меблями, ми працюємо зі стінами, ми забуваємо, що треба працювати з вчителями, які працюють з дітьми. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Сергій Валерійович.

Ольга Володимирівна, будь ласка.

КОВАЛЬ О.В. Дякую, Сергій Віталійович. Знаєте, я слухаю цю всю дискусію і в мене напрошується лише один висновок. І пані Анастасія озвучила це слово, яке ми не дуже любимо і в нашій державі асоціюється із дуже поганими наслідками для держави і для учасників ось цієї системи. Це бек-офіси. А ця структура, приватна структура має ще й більші повноваження, ніж у нашому класичному розумінні бек-офісу. Вони мали можливість і мають можливість комунікувати безпосередньо з органами виконавчої влади на місцях. Тобто це

відбувається повна підміна і делегування повноважень Міністерства освіти. І як на мене, це звучить, м'яко кажучи, не те що ризиково, а взагалі, вибачте за сленг, аварійно для Міністерства освіти. Ми зараз не говоримо про те, що ця діяльність провадиться з метою здійснення якихось корупційних злочинів. Можливо, і дійсно ця діяльність здійснюється з благою метою для допомоги Міністерства освіти. Але ми розуміємо реалії, в яких ми живемо, ми розуміємо, як прописувалась і в деяких випадках прописується тендерна документація. І отакі широкі повноваження – це прямий шлях до корупційних ризиків.

І ми як комітет і я як член комісії по розподілу субвенції не маю бажання бути співучасником, по суті, ось цієї можливої корупції і маніпуляції на закупівлях. Тому, колеги, як на мене, це дуже є ризиковим. І, колеги, перш за все мені не хотілося б, щоб ось дана організація і Міністерство освіти стали об'єктами слідчих органів. Дякую, колеги.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ольга Володимирівна.

Ніхто? Знов-таки, я спробую підсумувати. Колеги, чи ще хтось хоче висловитись?

ВОРОНОВ В.А. Сергій Віталійович, якщо можна, то я, без відео.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да., Володимир Анатолійович, будь ласка.

ВОРОНОВ В.А. Поганий зв'язок, но я теж слухаю цю дискусію вже більше години. Знаєте, мені іноді здається, що ці всі проєктні офіси, наші експертні організації, вони вже більш повноважень мають, ніж саме міністерство, Знаєте, отак проаналізувати, що є міністерство, і що є всі ці проєктні офіси, якої кількості, як воно фінансується, в якій кількості і скільки там людей працює в цих проєктних офісах. Вони, мені здається, вже трохи заміщують повноваження міністерства самого і експертного, і відповідальність.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, не можна не погодитись, Володимир Анатолійович, насправді.

Колеги народні депутати, чи ще хтось хоче висловитись з цього питання? Тоді я, з вашого дозволу, трішечки підсумую.

Ніхто не заперечує право Міністерства освіти користуватися послугами експертів проєктних офісів, як ви їх не називаєте, підприємств, організацій, установ. Це пряме повноваження міністерства і вони мають на це правову підставу. Але підмінити собою функцію держави, а в даному випадку приватна компанія підміняє собою функцію центрального органу виконавчої влади, це насправді, м'яко кажучи, все ж таки дуже ризиковано або, напевно, процитую Ольгу Володимирівну, реально аварійно.

Тому є пропозиція. Шановні колеги, у вас є проєкт рішення комітету, який вам всім розісланий. Є пропозиція чемно звернутися з проханням до Міністерства освіти рекомендувати йому дати письмове роз'яснення всім громадам, які брали участь в цій субвенції, з чітким листом-роз'ясненням про те, що хто має право робити, а що хто не має права робити. Щоб там було все чітко записано: на якій підставі, хто кому передав які повноваження, хто збирає, яку інформацію, для чого, на що може впливати, на що не може впливати, які права і обов'язки в кожного учасника цієї субвенції.

Я зі свого боку попрошу доповнити його окремим пунктом і звернутися до Прем'єр-міністра України з чітким описом ситуації з переліком всіх можливих ризиків, і з проханням в цю ситуацію втрутитися і негайно її виправити. І нехай для цього буде невеличкий час. Я думаю, що у нас і так запис у відкритому доступі, тому хто захоче подивитися, подивиться. Не хотілось би, щоб комітет Верховної Ради звертався до інших органів, окрім свого власного міністерства, якщо чесно, бачачи якийсь ризик. І мені дуже буде шкода, якщо наше міністерство не дослухається до нас і, не дай боже, десь влетить в штангу, від цього постраждають геть всі.

Тому, шановні колеги, з вашого дозволу можемо переходити до прийняття рішення. Отже, ставлю на голосування проєкт рішення комітету, який... одну секундочку, зараз спробую знайти.

Шановні колеги, вам він усім розісланий. Тому ставлю на голосування проєкт рішення комітету в тому вигляді, в якому він сформульований, з врахуванням того пункту, який я попросив додати до проєкту рішення.

Хто – за, прошу проголосувати.

КОЛЮХ В.В. Колюх – за.

ГРИЩУК Р.П. Гришук – за.

ПАВЛЕНКО Р.М. Павленко – за.

ВОРОНОВ В.А. Воронов – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Хто – утримався? Проти? Немає.

Дякую, колеги, рішення прийнято одногосно.

Переходимо до наступного пункту порядку денного. Пункт другий: про стан підготовки підручників та навчальних посібників для здобувачів повної загальної середньої освіти і педагогічних працівників до нового 2026-2027 навчального року. Доповідачем є Надія Юрїївна, заступниця Міністра освіти і науки України, співдоповідачем – Сергій Валерійович Колебошин.

Будь ласка, Надія Юрїївна, вам слово.

КУЗЬМИЧОВА Н.Ю. Дякую. Отже, ми зараз розглядаємо цикл підручникотворення 26-27-го навчального року. Ті підручники, які у нас зараз вже пройшли більшість свого шляху і перебувають на стадії друку і вже доставки. Тому коротко познайомлю зі статусами по пройдених етапах. Зараз ви бачите ті класи, які в цьому році ми друкуємо. Очевидно, що акцент здійснюється на 9 класі, тому в наступному році з вересня місяця почнуть навчатися діти у нас в 9 класі, це заклади, повне впровадження реформи у 9 класі відбуватиметься.

І відповідно до цих... *(Не чути)* друкуємо також підручники 4-го класу, 6-й, 7-й, 8-й – це відповідно, 6-7-й клас, це відповідно... *(Не чути)* така, якщо використати побутову термінологію «хвостики», які не були написані в попередні періоди, але які важливі з точки зору якраз реформи НУШ. Зокрема, це інтегровані курси, які системно не готувались, не писались, але в цьому році маємо можливість видати відповідно по них теж підручники по певних предметах.

Отже, і по всіх цих класах, але акцент зроблю на 9-му, тому що ті підручники мають бути доставлені до 1 вересня 26-го року. Відбулись всі ці стадії, які достатньо нові, але в цьому році вже ми йдемо в третій цикл. Це апробація підручників, це експертизи, це конкурсний відбір. Відповідно всі ці стадії пройдені за тими таймлайнами, які ми попередні періоди презентували на

комітеті. І станом на зараз ми будемо вже говорити про їх друк і розпочату доставку.

Якщо говорити про підручники для дітей з ООП, то станом на сьогодні ми маємо 10 підручників 9-го класу, які вже затверджені наказом, які передані так само в підвідомчу установу для розпочатку контрагування на друк, і відповідно потім по процедурі на доставку. І два підручники – це от дві одинички в останній колонці, – це ті підручники, які не були готові на момент... *(Не чути)* колегії. А я нагадаю, що ООП, конкурс проводиться колегією Міністерства освіти і науки. Але вони будуть винесені, ці два підручники, на колегію наприкінці червня, і отже, так само будуть надруковані до вересня місяця. Тобто сумарна кількість підручників, яка закривається по ООП в 9-му класі, – це 12.

По 4 класу по ООП ситуація так само розбита на два треки. Один – це там, де ми вже маємо результати конкурсу (це друга колонка справа). Їх шість підручників, і ще п'ять очікують на засідання колегії в червні місяці. Колегія одна і по 9-му, і по 4-му класах. Тобто це етапи, які призводять до визначення того, а що саме ми як держава друкуємо. І за ці всі етапи, які були на попередніх коротких слайдах, відповідає в нас інститут розвитку освіти. Після цього, власне, друк, контрагування і доставка підручників переходять до іншої інституції... *(Не чути)* яке перебуває в стадії реорганізації, і майбутні центри забезпечення освіти.

Отже, 9 клас. Ви бачите накладі, які ми в цьому році друкуємо, кількість назв. Зупинюся на 9-у класі, знову ж таки, через підсилену важливість. 113 договорів вже укладено, і ці 113 договорів відповідають 47 відсоткам накладу. Це не договори, це договори вже на доставку. Цей QR-код, який ви бачите на екрані веде на оновлений дашборд, тут вже можете відстежувати доставку, як і минулого року, да, тоді, коли можна фільтрувати: по закладах освіти, по видавцях, по конкретних позиціях і дивитися, яким чином здійснюється їх там доставка.

Станом на зараз вже більше 90 тисяч підручників передані видавцями, відправлено, назвемо так, оформлені накладні на відправку і вже маємо перші тисячі підручників, які доїхали до своїх закладів освіти. Зверну увагу, що подібний старт доставки в червні місяці є достатньо таким позитивно безпрецедентним і відповідно, якщо потрібні будуть деталі, то попрошу колег... *(Не чути)* пана Євгена долучитися з приводу всієї тої роботи, яку ІМЗО, ІРО і

міністерство проробили, в тому числі з урахуванням помилок і зворотного зв'язку, які отримували в минулому році. Нагадаю, що весь той наклад, який ви бачите зараз на слайді, він в цьому році доставляється напряму видавництвами до закладів освіти. Всі наші підручники мають електронні додатки. Ми знаємо, що це вимога законодавства, і знаємо, що, да, минулий рік був перший рік, коли фінансувалися такі електронні додатки. Відповідно ці підручники, які написані в цьому році, всі вони з електронними додатками. Є два посібники з корекційно-розвиткової роботи, але це посібники, ми звертаємо увагу, що вони по законодавству, да, не передбачено обов'язковість електронного додатку. Тому саме для цих двох позицій електронного додатку не буде. Для всіх інших вони або вже наявні, або на фінальній там стадії завершення. Але якщо ми говоримо про підручники... *(Не чути)* ООП, які ще не законтрактовані на друк і на оплату електронного додатку, то там може бути фінальна стадія їх доопрацювання.

І зверну увагу, тобто це по статусу, якщо в якийсь блок треба буде більше зануритися, будь ласка, скажіть, да. Щоб вас не перезавантажувати операційними деталями то ми вирішили зупинитися на такій загальній рамці і тому, де ми перебуваємо наразі.

Окремо підсвічу, тому що, очевидно, що це виникне по цьому питанню, це по непокритій потребі. Якщо говорити про 9 клас, то загальна потреба – це 53 найменування в цьому році покривається і вже на законтрактуванні 46 найменувань підручників. Які ж підручники не покриті по 9-му класу? Приблизно... *(Не чути)* тут на слайді, ми їх розділили на декілька...*(Не чути)* І хотіла би коротко прокоментувати, мабуть, кожен з них.

Перша категорія – це там де йде мова...*(Не чути)* українська мова і література – це інтегрований курс, де навчання мовою корінного народу...*(Не чути)* позиція і по регіональних підручниках закладів, іде як альтернатива. Тобто у нас є позиції: окремо українська мова, окремо українська література і діє інтегрований курс – українська мова і література. Це позицію інтегрованого курсу не покрито, але ці наші заходи, які здійснюють викладання мовою корінного народу або національних меншин, змістило вибір підручника і їх потреби покриваються, як ви бачите, окремий підручник для української мови, для румуномовних класів і там, де здійснюється навчання мовою угорською.

Наступна категорія – це кримськотатарська мова. По ній насправді є системні проблеми і ми зараз комплексно, в тому числі з Меджлісом опрацьовуємо не просто зміну підходу, а випрацювання окремої державної програми. Тому що тут не питання насправді лише підручникотворення, а питання системних змін, які відбулися по кримськотатарській мові. Можливо, там спільнота знає, що відбувся перехід на латинську абетку, всі попередні підручники і авторські колективи працювали, і переважна більшість з них, перебуваючи в Криму, працювали з кирилицею. Тому наразі всі ці напрацювання, вони потребують адаптації і переведення на нову абетку. І окрім цього, зважаючи на малу чисельність дітей, які навчаються кримськотатарською мовою, всі вчителі, які здійснюють це навчання, і авторські колективи констатують наступне, що, на жаль, підручник, наприклад, для того ж 8-го і 9-го класу, він є занадто складним для цих дітей, які навчаються в 9-му, 8-му класі через те, що для них це вже є, як правило, як іноземна мова. І відповідно їх рівень володіння кримськотатарською мовою не відповідає року навчання, а відповідає року вивчення цієї мови. Зважаючи на те, що цей підхід не був застосований в попередні періоди, ми говоримо про комплексний перегляд фаховий, яким чином буде пробиватись потреба під кримськотатарську мову і виведення її в окрему державну політику, зважаючи на системні прогалини, на відсутність у попередні періоди напрацювання підручників. Значить, неможливість, не можуть з'явитися підручник 9-го класу, якщо до цього не було 8-го, 7-го класу, і це накопичує на оті системні проблеми. Але саме кримськотатарську мову як корінного народу ми підсвічуємо окремо.

Наступна категорія – це іспанська мова. І тут ми маємо ситуацію з тим, що історично іспанська мова була виведена і в державне таке замовлення, але насправді викликають певні питання, чому, наприклад, лише іспанська, чому не італійська, не корейська? Їхнє теж здійснюється навчання в наших закладах освіти. І відповідно ця іспанська мова належить до тої категорії, де так само, як й інші мови, які вивчаються в наших закладах освіти, відбувається перегляд підходу до визначення державного замовлення. Бо ми друкуємо 4 мови, 5 дальше – іврит, але при цьому є ще інші 10 мов, які ми не друкуємо, да. І відповідно зважаючи на

те, що відбулись зміни в кількості дітей, які вивчають ті або інші предмети, це буде впливати на нові оголошення потреби на наступні цикли.

І мова іврит відноситься до тієї ж категорії, що й іспанська, тобто це як іноземна мова, яка вивчається в наших закладах. Тут аналогічний, те, що я прокоментувала для іспанської, актуально і для івриту, але додаткова проблематика – це те, що не було годинних програм по івриту, тобто не було на 9-ті класи, як у попередні роки, і ця мова належить до категорії накопичених проблем. Ще раз підкреслюю: зважаючи на те, що 9 клас – це є останній клас циклу 7–9, відповідно якщо не було підручників у попередні роки, то в 9 класі ми продовжуємо мати оцю незакриту потребу. Це такий загальний коментар для розуміння контексту, що ця потреба не закрилась не через те, що зараз у нас не відбувається 9 клас, а через ті прогалини, які були в цьому циклі в попередні періоди. Змінити підхід до оголошення потреби на 9 клас як би, мабуть, було не зовсім доцільно, тому ми і оперуємо новими циклами. Ви знаєте, що паралельно з 9 класом у нас вже розпочатий цикл підготовки підручників на 1-5 класи, там, де ми переходимо на дворічні цикли. І от, власне, оці цикли ми вже переглядаємо загальний підхід до того, які підручники держава через рік, – не в 27-му, а в 28-му році буде друкувати з синхронізацією всього того, що відбулось по мовах національних меншин і по другій іноземній мові.

Принагідно тут зверну увагу, що, наприклад, по івриту буквально вчора до ІРО дійшли модельні програми вже по нових стандартах, починаючи від 1-го до 12 класу. Тому як би цей рух і напрацювання, і робота з авторськими колективами, вона системно велась протягом всього періоду в ІРО, міністерстві і дає свої позитивні результати, незважаючи на збереження накопичених проблем.

Ну, позитивних результатів все ж таки би хотіла окремо підсвітити, це два підручники, які якраз є інтегрованими курсами. «Історія України. Всесвітня історія» та «Громадянська освіта», які не було підготовлено в 25-му році, але підготовлено в цьому році. І хотіла би звернути на тираж, що 42 тисячі примірників відразу обрали на конкурсі. Тобто це достатньо велика кількість, навіть без знижених порогів це засвідчує те, що відпрацювання цього компоненту дозволяє нашим закладам отримати те, що вони б хотіли. І попит на інтегровані

курси, на щастя, збільшився. На щастя, тому що це одна з таких засад – інтеграція в реформі Нової української школи.

І така сама ситуація по природничій освітній галузі. В 25-му році вона не оголошувалась, на 9 клас була оголошена, підготовлена, тут менші тиражі, але теж про формування попиту на інтегрований курс і по природничій галузі.

Аналогічний аналіз і сегментування зробили і по четвертому класу, тут насправді немає теж якихось нових унікальних причин, чому цей підручник не підготовлений там в 26-м році. Тому що знову ж таки четвертий клас – це останній клас відповідного циклу початкової школи.

Але зверну увагу, що частина з підручників, які не були підготовлені в 26-му році, вони друкувались в 21-му і наявні в нашому резервному фонді. Нашому, я маю на увазі державний резервний фонд. А по частині зокрема, наприклад, як кримськотатарська мова для 3-4 класів, незважаючи на те, що цей підручник поданий був в потребу, у нас немає жодного класу в Україні, який би навчався кримськотатарською мовою. Не вивчав її, а саме навчався. І тому відсутність цього підручника, в принципі, не впливає на навчання наших дітей в системі освіти.

На цьому я, мабуть, такий верхньорівневий огляд по стану підручникотворення 26-27 завершу. Розумію, що можуть бути питання, але краще заглиблюсь саме в те, що цікавить народних депутатів. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Надія.

Сергій Валерійович, будь ласка, вам слово.

КОЛЕБОШИН С.В. Да-да, дякую. Я шукав, куди натиснути, щоб говорити.

Значить, це якраз той випадок, коли на відміну від попереднього питання, є позитивні дуже зсуви і є за що дякувати міністерству. Я, мабуть, з цього і почну, відмічаючи і збільшення обсягів фінансування, і масштабів процесу це відбувається, і це дякуємо не тільки Міносвіти, а й Мінфіну.

Це, в принципі, непоганий прогрес того, що відбувається в 9 класі, хоча там є певні питання, але покриття потреби суттєво зростає, договори фактично законтрактовані. Реальний системний зсув – це дворічний цикл, про це багато говорили. І тут не можна не вітати, ми бачимо, що є робота з авторами і є робота з

експертами, і це теж добре. Є, скажімо так, не механічне масштабування вимог на старшу профільну школу, а спроба підійти до цього із урахуванням викликів, які стоять перед старшою профільною школою.

Я тут дійсно відмічу роботу Міністерства освіти і науки і відповідних структур міністерства. Є декілька моментів, які турбують. Я вважаю, що неприйнятною є практика збільшення, ну, скажімо так, вирішення питання: там, де немає підручника, давайте зробимо посібник. Я розумію, що вчителі можуть з цим погоджуватися, але з точки зору дітей це ненормальна практика, з точки зору електронних освітніх ресурсів це ненормальна практика, з точки зору додаткових матеріалів, додаткових там всяких зошитів і так далі це ненормальна практика. Але, на жаль, я бачу, що кількість таких рішень, вона, ну, не зменшується, а навпаки збільшується, з чим треба щось зробити.

Другий момент, на який я хочу звернути увагу, це більше навіть не звернути увагу, а поцікавитися. В нас була нарада з колегами парламентарями з Румунії, з Угорщини і колеги з групи дружби наші теж були, і посли були. І там ставилося питання щодо забезпечення підручниками на українській мові, але для української меншини, але громадян відповідних країн: Румунії, Угорщини і так далі. І вони, ну, тобто міністерства, колеги з міністерств інших країн говорили про те, що: ну, ми це не друкуємо, в нас на це нема можливості там, щось там важко і так далі. Я був здивований, оскільки ми, попри війну і попри все, що завгодно, і попри складні треки наші перемовні, ми... Я сказав: уявіть собі, якщо навіть... ми б не надрукували, якщо б нам навіть по одному примірнику треба було. Ми друкуємо, попри все, попри складності для всіх національних меншин. Відповідно питання це не про підручникотворення, але про підручники, чи є комунікація в міністерства з іншими міністерствами тих країн, які я назвав, ще Болгарію можна додати, щодо забезпечення підручниками на українській мові для української меншини, яка мешкає в цих країнах.

Мабуть, на цьому я поставлю три крапки, знаю, що в колег теж є свої запитання. В цілому всі наші висновки викладені в рішенні комітету. Тут я знову ж таки продовжую відмічати стриманий прогрес, і не можу це не вітати. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Сергій Валерійович.

Пані Надіє, відрефлексуєте?

КУЗЬМИЧОВА Н.Ю. Дякую, пане Сергію.

Щодо комунікації з іншими міністерствами, офіційних запитів на системну взаємодію станом на зараз немає. Але тут важливо відзначити два моменти.

В нашому резервному фонді є підручники, які відповідають нашому державному стандарту, і вони є українською мовою. І як ми їх передаємо в осередки за кордоном, тут пан Євген може, якщо треба буде давати більшу статистику по запиті. Але він за роки війни точно, повномасштабного вторгнення точно зріс, і з цим немає запитань. Тобто я маю на увазі, що якщо є ця потреба, ми готові передати ці підручники осередкам, певним закладам, але вони будуть відповідати українському стандарту. Ми як держава не можемо, безумовно, створювати підручники, які би відповідали стандарту освіти Румунії, Болгарії чи Угорщини, і відповідно, навіть передавши наші підручники, наприклад з математики українською мовою, він не буде відповідати їх стандарту. І саме тому ми як держава друкуємо для наших нацменшин, тому що вони вчать в наших школах, але мають мати доступ своєю мовою до тієї освіти. Але ті підручники відповідають українському стандарту. Отже...

КОЛЕБОШИН С.В. Пані Надіє, я розумію, да, це, мабуть, було б не суперфективне рішення – передавати наші підручники по наших стандартах. Я, може, там якось принаймні діагноз в цій проблемі поставив би. На тій нараді, на якій я був, була ще пані Інна Кільдерова, вона мала чути, це по румунах була нарада.

Ну, тобто якщо партнери, скажімо так, ставлять перед нами, причому дуже жорстко ставлять питання забезпечення прав їхніх національних меншин, ми маємо право ставити питання щодо забезпечення. Якщо вони посилаються на те, що в них грошей на це немає, а в нас при цьому, в країні, яка у стані війни вистачає грошей і на угорську мову, і на румунську мову і так далі – ну, тоді, окей, це інше питання. Тоді або ми будемо допомагати нашим українцям, які мають іншу національність, або в інший спосіб шукати ці гроші. Передавати їм наші – ну, це така собі історія. Я згоден, не треба.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Тут я не погоджуюся, що не треба. Я думаю, що все одно треба в будь-якому разі. Але те, що вона буде, очевидно, не відповідати їх

державним стандартам, ну, да. Але все одно це допоможе нашим дітям вчитися українською мовою, тому це все одно гарна робота і правильна, яка робиться.

Пані Надія, ви все, я можу задавати питання?

У мене є загальне питання. Серед усіх підручників, які заплановані цього року до друку і доставки, скільки, яка потреба не покрита для 9 класу, для 4 класу, для 7-го, 8-го, 6-го, що ми там ще друкуємо?

КУЗЬМИЧОВА Н.Ю. Для 9 класу не покрито 7 найменувань.

ГОЛОВУЮЧИЙ. А що це за найменування і чому не покрита потреба?

КУЗЬМИЧОВА Н.Ю. Це найменування, які пов'язані... Так, три категорії. Кримськотатарська мова, те, що коментувала... Давайте так: це кримськотатарська мова; це іспанська, іврит. Друга категорія – це як іноземна мова, яка вивчається в наших закладах освіти. І українська мова і література – інтегрований курс для національних меншин. Три таких категорії.

Тепер причини непокриття. 9 клас – це останній рік у циклі 7–9. Ті підручники не були написані ні в 7-му, ні в 8-му, вони не можуть з'явитися в 9-му, тому що авторські колективи працюють, як правило, циклами, і відповідно на 9 клас ця потреба і не могла бути закрита. Але окрім цього, оці три категорії мають ще певний там блок проблематики. Якщо ми візьмемо іспанську мову, іврит, як я зазначила, це іноземна мова, яка вивчається в наших закладах освіти. Включення її до державної потреби – це така історична річ, яка була зроблена, ми не змогли ідентифікувати, скільки років тому, але на той момент це ті мови, які більше всього вивчалися, – німецька, французька, англійська, іспанська, іврит. Це п'ять мов іноземних, які були включені до державного замовлення. Але при цьому є ще порядки десяти, які так само вивчаються нашими дітьми, але які історично не були включені через те, що в них менше дітей навчається.

Зараз ми аналізуємо ситуацію і бачимо, що, наприклад, іврит вивчає не більше дітей, ніж, наприклад, італійську мову, але іврит ми включаємо, а італійську – ні. І тому по тій категорії, в тому числі ще зважаючи на незакритість потреби, на нові цикли 1-го, 5-го і так далі ми переглядаємо специфіку формування державного замовлення. І по івриті не були написані модельні програми системні, тобто вони й не могли з'явитись, ці підручники в базовій

школі, тому що не було модельних програм. Але в потребу вони мігрували: з 8-го перейшли в 9 клас, і тому от воно й тягнеться як не покрито.

Кримськотатарська мова – особливий кейс, невелика кількість дітей, але особливо важливо, бо це наш корінний народ. Відбувся перехід з кирилиці на латиницю. Авторські колективи працювали в Криму і працювали кирилицею, тому тут мало просто там замінити підхід. Ми працюємо з Меджлісом, я зустрічалась з ними буквально два тижні тому, і обговорюємо питання в іншій взагалі державній політиці по покриттю і розробці програм і матеріалів, які б відповідали не року навчання, а року вивчення. Тому що підручник для 9-го класу не буде використовуватись ще й тому, що діти не потягнуть його. Ми таку ситуацію зараз, на жаль, констатуємо по двох наших закладах, де вивчається кримськотатарська мова, де вчителі говорять, що підручник 5-го класу складний для дітей, які туди переходять, матеріали складні. Тобто їм потрібний не 5-й рік навчання, а 5-й рік, чи там рік вивчення цієї мови.

І інтегрований курс, насправді це теж, мігрує він у потребі. Але зверну увагу, що наші національні меншини, зокрема угорська, румунська, обрали собі підручник «Українська мова, неінтегрований курс», тому він буде надрукований вже, контракується у пана Євгена, перекладатиметься, контракуватиметься. Тому ця потреба наших національних меншин вивчати українську мову, вона закрита. Але не через інтегровану функцію, а через окрему українську норму.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пані Надія.

Все зрозуміло. Жодних питань немає додаткових. Але я єдине, що поросив би, що мене зачепило, це аргументація 7-го, 8-го не було, то, власне, і 9-го не буде. Це мені дуже нагадує історію, як ми, точніше, ви минулого року друкували навчальні посібники замість підручників, тому що були там на це певні обставини, але коли нема, чому немає електронного додатку, – ну, як чому, тому що законодавство не вимагає до навчального посібника. Тому це така собі аргументація. Навіть, якщо у нас є, я розумію, що зараз це не цей кейс, але якщо у нас є борги перед дітьми, їх все одно треба закривати. Це така позиція стала, і я думаю, що в комітеті вона не зміниться.

Я би хотів запитати по підручниках для дітей з особливими освітніми потребами. Яка потреба цього року не закрита?

КУЗЬМИЧОВА Н.Ю. Для 9-го класу одна позиція – це жестова мова. Там ситуація, я абсолютно поділяю насправді ваш коментар стосовно, якщо не закрити до цього, то це не значить, що її не треба закривати. Але от жестова мова, насправді ми більше року і в комунікаціях і з авторськими колективами, і зі спецпедагогікою, але це саме ця ситуація. Системна відсутність підручників попередніх і відсутність узгодженої позиції стосовно того, який має бути цей підручник, от не призводить до того, що авторські колективи не беруть його в написання, а, на жаль, як би жестова мова – це не те, що ми можемо адаптувати, перекласти чи там запозичити. Це точно те, що має писатись, бо це українська жестова мова і має писатись нашими фахівцями. Тому одна позиція – 9-й клас, жестова мова.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Але її треба вирішувати за будь-яких умов, це важливо.

Добре, тобто ми вважаємо, що зараз у нас в 9-му класі незакрита лише одна позиція. Що у нас з боргами минулих років, раз ми вже про борги заговорили? Бо минулого року було значно більше позицій незакритих, позаминулого також, ми на це звертали увагу і це, власне, ставало причиною тих рішень, які ми приймали комітетом. Що з боргами минулих років? Це ж не говорить про те, що їм підручники перестали бути потрібними, тим більше для дітей, наприклад, шрифтом Брайля. Ми ж розуміємо, що там зовсім інші санітарно-гігієнічні вимоги до них.

КУЗЬМИЧОВА Н.Ю. А з боргами, можливо, по 1-3-му, пане Євгене, мабуть, вас попрошу. Це ті борги, які ми не встигли ще доставити, надрукувати. Якщо можна, по статусу якраз по них.

_____ . Дякую. Короткий коментар надам.

Борги, які не були надруковані в минулому році по причині, тому що вони були подані в кінці листопада – на початку грудня на експертизу, ну, тобто фізично це вже неможливо було зробити в той календарний рік. І по них є наказ відповідний, і до 1 вересня вони будуть зроблені, надруковані і доставлені до закладів освіти. Єдиний нюанс, який це стримує, – це зараз ми очікуємо додаткові кошти, які Мінфін погодив, на електронні додатки. Тому що електронний додаток є невід'ємною частиною підручника, і окремо укласти контракт без електронного

додатку ми, на жаль, не можемо. Але є домовленість з видавництвами, що вони власними коштами готують і друкують. Ну, і відповідно найближчим часом тоді офіційно укладемо з ними угоди.

І борги, крім цього, є 6-й, 7-й, ну, але про це вже говорила Надія Юріївна, які вони є. Вони є і в потребі, вони є в фінансуванні, тобто вони теж будуть додруковані і доставлені.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Євгене.

Добре, що нагадали про електронні додатки. А як так сталося, що цього року не вистачає грошей на електронні додатки?

_____. А дуже просто. Якщо ми згадаємо минулий рік, як, скажімо, бюджетувалися підручники, то в першу чергу тоді були розрахунки забюджетовані на 8-й... на 9 клас, вибачте. По 4-му класу гроші з'явилися додатково і пізніше, орієнтовно десь в жовтні місяці. І на електронний додаток, у такій дискусії з Мінфіном була позиція, що електронний додаток, оскільки ви не можете чітко визначити кількість цих підручників, оскільки не відбувся конкурс, ми повернемося в наступному році, оскільки це кошти з грального бізнесу можуть бути. Тому от, власне кажучи, і відбулась така ситуація. І це ж саме стосується не тільки електронних додатків, а й додаткових коштів на доставку підручників. Я про це сказав, що зараз з Мінфіном узгоджені всі розрахунки і ми очікуємо на ці додаткові кошти найближчим часом і зможемо вчасно все виконати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Яка природа буде цих додаткових коштів, яке джерело?

_____. Я не готовий сказати. Це або перерозподіл субвенції, або гральних бізнес, це одне з двох.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пані Надія, може, ви знаєте?

КУЗЬМИЧОВА Н.Ю. Теж тут фінально краще буде з пані Анастасією синхронізуватись, але основне джерело на ці видатки – це гральний бізнес.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Добре, перевіримо. Бо в мене є обґрунтоване припущення, що це буде інша природа грошей, і тоді ми знову будемо сваритися всі разом. Тому сподіваюсь, що ви праві, будемо на це надіятися.

Насправді дуже добре, що ви переходите, це те, про що ми багато разів з вами говорили, і добре, що ми прийшли до цієї моделі дворічного підручникотворення. Це мудро, правильно і, напевно, єдине правильне рішення, яке справді підвищить якість і забезпечить і вчасний друк, й експертизу, й апробацію, і доставку. Але хотів би якраз підняти питання по 10-му класу, да, у нас знову-таки є звернення, я знаю, що ви на нього відповідали, але все ж таки хотілось би, щоб комітет почув. На 10-й клас не планується друк таких підручників як «Технологія», «Інформатика» і «Мистецтво».

Можна ще раз пояснити колегам депутатам позицію, бо не всі читали ваші офіційні документи, вочевидь, не їх сфера відповідальності, а хочеться, щоб комітет почув, бо це важливо. Бо я вважаю, що без технології, інформатики і мистецтва у нас будуть великі проблеми в країні. Тому я не розумію, чому це не є пріоритетом, чому вони не є в переліку підручників, які плануються до підготовки.

КУЗЬМИЧОВА Н.Ю. Дякую за запитання. Чотири галузі. До цих, які ви перерахували, ще відноситься фізична культура, де в потребі присутні всі наші галузі, але по цих позиціях ми говоримо про посібник для вчителя. І це не просто посібник, який містить поверхневу якусь... не те, що поверхневу, а тезову інформацію, а це із завданнями, з електронними ресурсами, з тим, що можна виконувати на уроці, те, що можна давати на проєктну роботу і так далі. Тобто вимоги і особливості цього посібника, вони достатньо деталізовані.

Перший момент. Абсолютно всі галузі покриті і відображені в потребі і всі вони є пріоритетними. Далі...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пані Надія, можна, а я одразу, а чому посібник, а не підручник?

КУЗЬМИЧОВА Н.Ю. Посібник для вчителя.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Чому не підручник з повноцінним інтерактивним додатком, який, до речі, дуже б непогано розкривав би і тему мистецтва, і технологій, і інформатики, і штучного інтелекту? Не знаю, на рахунок фізкультури, можливо, і також... не спеціаліст.

КУЗЬМИЧОВА Н.Ю. Насправді саме цим і керувалися. Тобто це підручник – це все ж таки першочергово інструмент для учня, яким, безумовно, послуговується і вчитель. Але вчитель до підручника собі надалі все одно чекає інші матеріали і посібники для вчителя. Бо знаємо, що в тому числі і на комерційному ринку, і наші видавництва дуже активно додатково розробляють, і там, де є комплекти, це завжди працює набагато краще.

Тому, виходячи з того, що підручник – це те, з чим працює учень, а ми говоримо про зміни і трансформації не тільки в нашій системі освіти, а й в тому, що відбувається взагалі у світі, і співставивши, давайте подивимося, ці чотири галузі, це там, де у нас максимальна практичність. Інформатика і дворічний цикл підручникотворення. Те, що зараз має бути написано в підручнику по інформатиці, за два роки, коли їх надрукують і в 29-му році ляже на стіл наших дітей, воно втрачає вже свою актуальність. А це якби той інструмент якраз класичного нашого зараз підручника.

І керуючись саме цим, ми пішли по напрямку, насправді попрацювавши із нашими майбутніми академічними ліцеями і провівши опитування, на яке ми теж посилаємо і надаємо довідку, інформаційну довідку в нашій офіційній відповіді для того, щоб верифікувати, да, подібний підхід і роль підручника як класичного в сучасній архітектурі. І от керуючись лінійністю всього, що відбувається, необхідністю постійного динамізму, динаміки, власне і запропоновано було по тих чотирьох галузях піти посібником для вчителя з усім комплексом цифрових ресурсів, який би міг бути ними використаний.

Ми з видавцями по цьому предмету мали щонайменше три зустрічі. Остання з них і яка, зараз м'яч на нашій стороні, насправді стосується наступного, що видавцями і асоціацією, чи асоціацією усвідомлюється абсолютно оцей запит на зміни підходу. І видавцями було презентовано рішення, яке би відходило від класичного підручника, або оперували якраз комплектом, комплексом цифрових матеріалів, які можуть бути застосовані в першу чергу якраз в старшій профільній школі, де ми вже не говоримо про навички там читання, де ми говоримо про формування інших компетентностей і потреби максимальної практичності. Чому я кажу, що це питання зараз на нашій стороні? Оця презентована концепція видавцями зараз опрацьовується з нашої сторони, і ми будемо готові представити,

коли дійдемо певного візійного бачення, далі комітету для того, щоб проговорити можливі напрямки трансформації, розпочати саме з цих галузей. Але базою вважаємо за необхідне зберегти саме посібник для вчителя, навколо нього розбудовуючи інший підхід до цифрових і не тільки цифрових матеріалів.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пані Надія, дякую. Можливо, погоджуюся з вами з точки зору інформатики, але навряд чи мистецтво за два роки циклу підручникотворення серйозно зміниться настільки, щоб підручник втратив свою актуальність. Те саме стосується, в принципі, і фізичної культури. Не знаю, чи правильно мати там підручник чи навчальний посібник, але мені здається, що тіло завжди однаково плюс-мінус реагує на навантаження в певному віці, так само, як і певні процеси в організмі відбуваються. Тому це ж не про фізичні вправи і не те, як правильно пригати в висоту, да? Це ж більше про те, як юний організм можна розвивати і правильно розвивати, збалансовано, в поєднанні зі здоровим харчуванням, до речі, в що ми інвестуємо останні багато років.

Це могло б стати насправді, я думаю, що це не змінюється і тому я би серйозно би розглянув би можливість зробити хороші матеріали з цього приводу. Чи вони будуть електронними, чи паперовими, я, звичайно, в цілому би не відходив би від самої концепції підручників. Але ми готові дискутувати і коли будуть напрацьовані рішення, ми з радістю як комітет, я думаю розглянемо це питання і з вами, і з видавцями, і поговоримо на цю тему, можливо, буде більш логічне і ефективне рішення, побачимо.

Я дякую, в мене питання закінчились із основних, бо насправді ми багато часу приділили цим першим двом питанням і не хочеться оцей позитив дворічного підручникотворення омрачать ще додатковими питаннями. Я думаю, що ми ближче до 1 вересня все одно повернемося до цього питання, як завжди ми це робили, реалізуючи свою контрольну функцію.

Шановні колеги народні депутати, чи є ще запитання до пані Надії, до Сергія Валерійовича, до пана Євгена?

Наталія Романівна, будь ласка.

ППА Р.Н. Як ви знаєте, мене питання нацменшин дуже цікавить, то відповідно я дуже підтримую тезу пана Сергія Колебошина про те, що прошу

займати чіткішу позицію в перемовних процесах. Що якщо Україна в час війни може забезпечити своїм нацменшинам підручники, то ми очікуємо у відповідь те саме, адже наших дітей дуже багато за кордоном. І власне, на цьому я дуже хотіла наголосити. Якщо відповідно треба підтримка з мого боку як члена делегації ПАРЄ чи ОБСЄ, я готова включатися і допомагати з цим, щоби було розуміння і від них, а не тільки від нас, а права нашої нацменшини в їхній країні можна ігнорувати. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Погоджуюся з пані Наталією. І дякую, що нагадали, я якось трішки випустив це після спічу Сергія Валерійовича.

А насправді це дуже важливе питання і його треба піднімати з нашими партнерами, бо зараз нам ставлять вимоги, які ми маємо виконувати перед вступом, да? Я думаю, що це якраз дуже слушний момент для того, щоб поговорити про дзеркальність цих вимог, бо ми своє все одно виконаємо перед вступом, бо це наші зобов'язання перед партнерами, перед суспільством і перед народом України. Але це якраз дуже слушний момент піднімати ці питання дзеркальності. Пані Надія, це просто як ремарка. Дякую, пані Наталія.

Колеги, хто ще хоче висловитись з цього питання? Якщо ніхто, немає бажуючих, то можемо в принципі переходити до прийняття рішення.

Шановні колеги, вам достатньо великий і розгорнутий висновок був презентований, він у вас всіх знаходиться у ваших електронних кабінетах. Можемо переходити до прийняття рішення. А отже, ставлю на голосування проєкт рішення в тому вигляді, в якому він вам всім розісланий, з урахуванням того, що було висловлено народними депутатами під час засідання комітету.

Хто – за? Прошу проголосувати.

КОЛЕБОШИН С.В. Колебошин – за.

КОЛЮХ В.В. Колюх – за.

ППА Н.Р. Піпа – за.

ГРИЩУК Р.П. Грищук. Підтримую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Хто – утримався? Проти? Немає.

Дякую, колеги, рішення прийнято одноголосно.

Можемо переходити до наступного пункту порядку денного. Пункт третій: про Звіт Рахункової палати про результати аудиту діяльності (ефективності) на тему: «Цифровізація в закладах загальної середньої освіти».

Доповідачем буде представник Рахункової палати. Не впевнений, що з нами є Ольга Піщанська, але точно хтось має бути від Рахункової палати. Шановні колеги!

КЛЮЧКА С.С. Доброго дня!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Сергій Ключка має бути, да?

КЛЮЧКА С.С. Так-так-так. Доброго дня!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Доброго дня, пане Сергію! Будь ласка, тоді вам слово.

КЛЮЧКА С.С. Шановний пане голову, шановні члени комітету, запрошені! По-перше, Рахункова палата вдячна за увагу до Звіту на тему «Цифровізація в закладах загальної середньої освіти». Цим аудитом ми прагнули виявити ризики та обставини, що можуть вплинути на цифровізацію освітнього процесу, зокрема у закладах загальної середньої освіти, розробити рекомендації для покращення процесу цифровізації закладів ЗСО та адаптації його до викликів сьогодення. Цей аудит проведено відповідно до міжнародних стандартів аудиту, і він є національною частиною паралельного аудиту, який ми провели спільно з вищим органом аудиту землі Гессен, це Федеративна Республіка Німеччини. У серпні-вересні цього року планується підписання спільної заяви за результатами паралельного аудиту. Коротко основні результати. Головний висновок. Діяльність Міністерства освіти і науки та органів місцевого самоврядування щодо впровадження заходів із цифровізації закладів загальної середньої освіти у період 21-24-ті роки характеризувалася недостатньою ефективністю. Державні ресурси виділялися, але заплановані заходи не впроваджувалися послідовно та не завжди призводили до очікуваних результатів.

Загалом на цифровізацію закладів загальної середньої освіти у 21-24-х роках спрямовано понад 11 мільярдів гривень, це кошти державного бюджету, місцевих

бюджетів, а також благодійна допомога міжнародних донорів і партнерів з розвитку. В результаті до майже 12 тисяч закладів загальної середньої освіти комунальної форми власності поставлено 395 тисяч цифрових пристроїв, з них 245 одиниць надано за рахунок міжнародної донорської допомоги, у тому числі понад 65 відсотків було поставлено у регіони, наближені до бойових дій. За рахунок коштів державного бюджету та співфінансування місцевих бюджетів в середньому на один освітній заклад поставлено 9 персональних комп'ютерів або ноутбуків і 3 комплекти мультимедійного обладнання або мультимедійних інтерактивних дощок. Також забезпечено підвищення кваліфікації педагогічних працівників, зокрема з розвитку цифрових компетенцій, щорічно це від 30 тисяч до 190 тисяч осіб.

Вжито заходів щодо розвитку вебплатформи «Всеукраїнська школа онлайн» шляхом її поповнення новими освітніми матеріалами для учнів 5-11 класів та впровадження електронної системи «Автоматизований інформаційний комплекс освітнього менеджменту» (АІКОМ) з використанням його всіма закладами загальної середньої освіти.

Незважаючи на досягнення окремих результатів у 21-24-х роках, цифровізація здійснювалася переважно за допомогою фінансових та процедурних рішень без оцінки потреб та обґрунтованого планування. МОН не визначило чітких вимірюваних цілей і показників ефективності. Керівництвом не здійснювався систематичний моніторинг того, чи заплановані заходи виконані вчасно та чи давали вони очікуваний ефект для закладів загальної середньої освіти вчителів та учнів. Планування видатків на підвищення кваліфікації здійснювалося без належного врахування потреб і заявок інститутів післядипломної педагогічної освіти. Як наслідок, майже половину загального обсягу виділених коштів субвенцій не було використано, а це 250 мільйонів гривень.

Через відсутність контролю залишків освітньої субвенції, – а це 5,3 мільярда гривень на кінець 20-го року, 5,6 мільярда гривень на кінець 21-го року і 4,1 мільярда гривень на кінець 23-го року, – в МОН була відсутня інформація про спрямування частини цих коштів на цифровізацію. Спрямовано з цих коштів було майже 900 мільйонів і придбано майже 19 тисяч одиниць техніки.

Частину заходів було виконано несвоєчасно або не доведено до завершення. Аудитом підтверджено системний характер проблем, які зумовлені недоліками в управлінні та впровадженні заходів із цифровізації закладів загальної середньої освіти. Зокрема, це пізній розподіл субвенцій місцевими бюджетами, і обмежені строки реалізації заходів знижували можливості завершувати процедури публічних закупівель та впроваджувати заходи в межах бюджетного періоду.

Недоліки у розподіл субвенцій на місцевому рівні на 14,1 мільйона гривень зумовили випадки як недостатнього фінансування, так і надлишкового забезпечення окремих місцевих бюджетів, що призвело до нерівномірності матеріально-технічного забезпечення закладів загальної середньої освіти.

Недотримання встановлених часток співфінансування призвело до втрати можливості закупівлі засобів цифровізації на 0,6 мільйона гривень. Довготривалі процедури закупівель у трьох розпорядників коштів місцевих бюджетів зумовлені придбанням майже 900 ноутбуків та поверненням до державного бюджету 14,7 мільйона субвенцій.

Загалом не досягнуто результатів у межах фінансування на суму 482 мільйони гривень за рахунок субвенцій та 109,4 мільйона гривень за рахунок співфінансування органів місцевого самоврядування.

Аудитом встановлено, що наявний рівень оснащення закладів загальної середньої освіти та доступу до інтернету є недостатнім. Фактичний стан матеріально-технічного забезпечення закладів загальної середньої освіти характеризується наявністю застарілої комп'ютерної техніки та дефіцитом пристроїв. Недоліки планування закупівель, доставки та обліку активів знизили загальну ефективність заходів із цифровізації закладів загальної середньої освіти, посилили тенденцію їх часткового впровадження.

Встановлено порушення в тендерних процедурах, затримки з доставки обладнання до закладів загальної освіти на 355 мільйонів гривень. Несвоєчасне і неповне використання обладнання на 76 мільйонів гривень, недоліки обліку – це 36 мільйонів гривень і невідповідність обладнання потребам закладів загальної середньої освіти на 3,1 мільйона гривень й інші порушення. Також встановлено, що цифрові і освітні платформи не забезпечили повної реалізації покладених на них функцій у системі цифровізації загальної середньої освіти.

Всеукраїнська школа онлайн забезпечила підтримку освітньої системи України під час пандемії COVID та воєнного стану, забезпечивши дистанційними курсами учнів 5-11 класів. Однак не забезпечила рівного доступу всіх учнів до освітніх матеріалів, внаслідок чого не було реалізовано право учнів початкової школи на доступ до дистанційного навчання з використанням ВШО.

Моніторинг затребуваності освітніх матеріалів ВШО у розрізі кожного курсу не здійснювався, результати моніторингу її використання загалом не підтвердили щорічного зростання рівня користування освітніми матеріалами цієї вебплатформи. АІКОМ забезпечив базову цифрову взаємодію в системі загальної середньої освіти, зокрема, централізований збір, обробку та захист даних, електронну звітність та функціонування обов'язкових сервісів. Проте внаслідок неповної реалізації функціональних можливостей не став єдиною комплексною платформою управління освітою. Це все призвело до паралельного правового документообігу та додаткового навантаження на педагогічних працівників, а також продовження використання закладами загальної середньої освіти сторонніх комерційних освітніх інформаційних систем для здійснення шкільного діловодства, що зумовило додаткові витрати місцевих бюджетів.

За результатами аудиту Рахунковою палатою надано 17 рекомендацій, 2 з них Кабінету Міністрів, 13 Міністерству освіти і науки і 2 рекомендації відділу освіти Тисменицької міської ради Івано-Франківської області. Про виявлені порушення під час аудиту повідомлено Офісу Генерального прокурора.

Станом на сьогодні на 17 червня із 17 рекомендацій у визначені терміни виконано 7 рекомендацій Рахункової палати, з яких дві, які були надані Кабінету Міністрів, три – Міністерству освіти та науки та дві – відділу освіти Тисменицької міської ради Івано-Франківської області. Термін виконання інших рекомендацій ще не настав, проте хочу наголосити, що міністерство навіть завчасно виконало одну з рекомендацій.

Також Закарпатська обласна прокуратура повідомила Рахункову палату про результати розслідування фактів придбання управлінням освіти, культури, молоді та спорту Мукачівської міської ради у 24-му році комплектів мультимедійного обладнання. Обвинувальний акт у кримінальному провадженні уже скеровано до суду.

Рахункова плата буде надалі здійснювати моніторинг виконання рекомендацій та інформуватиме про це Верховну Раду і громадськість.

Я дякую за увагу. Це коротко наші результати. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Сергію.

Співдоповідачем є Сергій Валерійович Колебошин, але, можливо, ми дамо слово Міністерству освіти і науки для...

КОЛЕБОШИН С.В. Теж саме хотів запропонувати.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да. Тому, пане Дмитро Завгородній, будь ласка, вам слово.

ЗАВГОРОДНІЙ Д.В. Доброго дня, шановні колеги. Ми надали певні матеріали заздалегідь комітету. Я можу по деяких з них пройтись, якщо таке буде бажання їх заслухати. Це, по-перше, презентація, яка стосується загальних результатів цифровізації за період, за який проводився аудит по різних аспектах, які в тому числі засвідчують наявність певних цільових показників і їх досягнення протягом всього періоду.

Друге. Ми надали свої зауваження і свою позицію щодо самих висновків і загального результату аудиту, яку ми надавали Рахунковій палаті для того, щоб можна було ознайомитись. Це там біля 30 сторінок, тому я зараз не буду зачитувати їх всі. Загалом ми не з усіма висновками Рахункової палати погоджуємося, проте ми погодилися абсолютно з усіма рекомендаціями Рахункової палати і тут важливо зазначити, мені здається, це в першу чергу, що по 13 рекомендаціях Рахункової палати, які були надані Міністерству освіти, вже виконано чотири заходи, от буквально один нещодавно був затверджений регламент взаємодії між ЄДЕБО і АІКОМ. Ще шість в стадії виконання, три будуть виконані ще додатково у встановлені терміни. Оскільки ці рекомендації стосуються саме бюджетного процесу, підготовки бюджетних запитів, бюджетного планування і так далі, вони відповідно будуть виконані останні до жовтня цього року.

З того, що виконано, це запроваджено щомісячний моніторинг використання освітнього контенту ВШО. Ми раніше робили подібний моніторинг

там щоквартально, не в розрізі кожного окремого курсу, а загальний. І тут тепер запроваджено вже такий в тому числі наказом міністерства дали доручення нашому Українському інституту розвитку освіти. Оновили статuti Інституту освітньої аналітики із закріпленням відповідних функцій, внесли зміни в типову програму підвищення кваліфікації педагогічних працівників в частині цифрової грамотності і, як я вже казав, затвердили регламент взаємодії між ЄДЕБО і АІКОМ. Також підготували зміни до положення про Всеукраїнську школу онлайн, які найближчим часом будуть також затверджені.

Я би хотів, якщо є бажання, можу як розказати про результати загалом по цифровізації, підсвітивши якісь основні аспекти, так і по якихось конкретних запитаннях щодо висновку Рахункової палати також з радістю відповім. Але оскільки, ну, комітет вже триває дві години, то я не хотів просто забирати час, якщо це не, якщо цього не хочуть народні депутати.

Сергій Віталійович, тому прошу вас сказати, доручити, що робити, якщо можна.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Пане Дмитре, дякую. Ми отримали всі матеріали, і справді вони достатньо розгорнуті. Тому ми теж можемо погодитися чи не погодитися навіть з деякими висновками Рахункової палати, ну, тому що в них своя специфіка, вони перевіряють фінанси, у них трішки інша специфіка, да. Тому можна просто дивитися на процес цифровізації як з боку фінансів, так і з боку того, що відбувалося в конкретний період часу, і яку мету переслідували ті чи інші заходи. Тому, в принципі, це завжди дискусійне питання, але глобально всі розуміють, що ми в правильному напрямку і це треба продовжувати робити.

По рекомендаціях ми теж бачили, що виконано, що не виконано і таких великих зауважень немає. Я думаю, що ми в жовтні повернемося до цього питання, коли спливе строк останніх рекомендацій і їх виконання, просто, якщо в цьому буде потреба. Єдине, що я хотів би попросити вашого дозволу, щоб ви надали по ВШО матеріали моніторингу користування ВШО, так як того рекомендувала Рахункова палата за весь період її існування по періодах, щоб ми просто для себе розуміли, чи варто розглядати це окремим питанням взагалі чи не варто, чи нам цього вистачить як інформації. Але я думаю, ця інформація була б напевно корисна колегам народним депутатам для розуміння, яка еволюція

Всеукраїнської школи онлайн з того моменту, як я пам'ятаю нашу першу з вами розмову, як ідею і реакцію на перші спалахи COVID. Тому зараз великий довгий еволюційний шлях, але хотілось би просто розуміти, наскільки він ефективний і що можна в ньому покращити і що зробити ще краще. І ми за цю інформацію буду вдячний.

ЗАВГОРОДНІЙ Д.В. Зараз... .

ГОЛОВУЮЧИЙ. Можна не зараз, ні-ні, можна не зараз. Можна спокійно потім, коли з'явиться час в офіційній комунікації між міністерством і комітетом, я думаю, що це всіх влаштує. Я розумію, що ще зараз там можливо з собою немає цих даних, та напевно, зараз і не треба, враховуючи знову-таки третю годину засідання комітету. Тому, якщо у вас є ще бажання щось сказати, будь ласка. Якщо ні, то запитаємо в колег народних депутатів, чи у них є запитання? Якщо немає, то, я думаю, що ми можемо спокійно переходити до прийняття рішення, тим більше, що проєкт рішення достатньо короткий і зрозумілий. Ми дякуємо Рахунковій палаті за ту роботу, яку вона виконує, це завжди важливо з точки зору огляду витрат державного бюджету. І нам часто підказує, в який бік треба рухатись або на які аспекти подивитись. Також хочу подякувати Міністерству освіти і науки за роботу, яку виконуєте в цьому напрямі, незважаючи на те, що завжди можна зробити краще, немає межі досконалості, на чому ми часто робимо акцент, але менше з тим робота ведеться.

Шановні колеги, ставлю на голосування проєкт рішення комітету в тому вигляді, в якому він вам розісланий. Ми повернемося до цього питання вочевидь в жовтні після спливу строків рекомендацій, якщо в цьому буде потреба. Отже, шановні колеги, ставлю на голосування проєкт рішення комітету в тому вигляді, в якому він у вас є.

Хто – за, прошу проголосувати.

ГРИЩУК Р.П. Грищук, підтримую.

КОЛЮХ В.В. Колюх – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Є. Хто – утримався? Проти? Немає. Дякую, колеги. Рішення прийнято. Одноголосно. Я пропоную наступні...

ВОРОНОВ В.А. Воронов – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Володимир Анатолійович. Я пропоную наступні два з половиною питання пройти максимально швидко, враховуючи час засідання комітету.

Отже, переходимо до наступного пункту порядку денного. Пункт 4: про проєкт Закону України про внесення змін до Закону України «Про національну безпеку України» щодо впровадження Стратегії хімічної, біологічної, радіаційної та ядерної безпеки. Доповідачем мав би бути Роман Васильович Костенко як автор законопроекту. Я так розумію, що його немає з нами. Співдоповідачем є Валерій Вікторович Колюх. Валерій Вікторович, будь ласка.

КОЛЮХ В.В. Шановні колеги, я досить коротко. На підкомітеті з питань науки та інновацій ми розглянули даний законопроект під реєстраційний номером 15128, поданий народним депутатом Костенком та іншими і прийняли... і зважаючи на те, що вже є позитивні рішення профільного чи головного Комітету з питань національної безпеки та оборони, та екологічного комітету, вони позитивні в контексті за результатами першого розгляду прийняти за основу. Тому рекомендуємо комітету також за результатами розгляду в першому читанні прийняти за основу, а також направити висновки Національної академії наук України та Національній академії правових наук до Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки, оборони та розвідки, який визначений головним щодо підготовки цього законопроекту. У мене все.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Валерій Вікторович.

Шановні колеги, хто хоче висловитися з цього питання?

РАФАЛЬСЬКИЙ О.О. Можна два слова. Академія наук...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, пане Олеже, будь ласка.

РАФАЛЬСЬКИЙ О.О. Дякую.

Ми підтримуємо цей документ і вважаємо, що він надзвичайно актуальний і необхідний. Всі зауваження, які у нас є ми передали, вже вони сьогодні звучали. У

нас там три типи зауважень, але, то все, так би мовити, для доопрацювання. Це термінологічні деякі речі: розподіл повноважень і уточнення змісту стратегій.

Дякую за увагу. Підтримуємо.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, пане Олеже, ваші висновки є, ми їх переправляємо в головний комітет. Зі свого боку попросимо секретаріат проконтролювати момент прийняття в першому читанні для того, щоб ми узгодили з головним комітетом і подали необхідні правки вже як народні депутати для того, щоб вони були враховані.

Шановні колеги, чи є хтось, хто бажає висловитися по цьому питанню? Якщо ні, то можемо переходити до прийняття рішення. А власне, Валерій Вікторович вже його по великому рахунку озвучив, тому є пропозиція підтримати рішення підкомітету і проголосувати рішення в тому вигляді, в якому воно вам всім надіслано.

Хто – за, прошу проголосувати.

ГРИЩУК Р.П. Грищук – за.

КОЛЮХ В.В. Колюх – за.

ППА Н.Р. Піпа – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Хто – утримався? Проти? Немає.

ВОРОНОВ В.А. Воронов – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Дякую, колеги. Рішення прийнято одногосно.

Наступний пункт порядку денного. Пункт п'ятий: про проєкт Закону України про внесення змін до деяких законів України щодо покращення правових умов для діяльності органів самоорганізації населення. Доповідачем мавки бути Руслан Олексійович Стефанчук як автор законопроєкту. Але співдповідачем буде Ольга Володимирівна Коваль.

Ольга Володимирівна, з днем народження, і, будь ласка, вам слово.

КОВАЛЬ О.В. Дякую, Сергій Віталійович.

Я дуже швидко. Як зазначають автори законопроекту, основним завданням є спрощення процедури створення органів самоорганізації населення, уточнення повноважень і їхньої діяльності, і строків діяльності.

Що стосується питань предметів відання нашого комітету. Законопроект стосується саме в частині самоорганізації щодо сприяння, зокрема, закладам освіти при проведенні культурно-освітньої, спортивно-оздоровчої, виховної роботи серед населення.

Якщо коротко по висновках, які ми отримали з центральних органів виконавчої влади, то більшість з них не мають пропозицій та зауважень. Головне науково-експертне висловлює зауваження. Міністерство з прав ветеранів підтримує законопроект. У Нацполі немає зауважень. Всеукраїнська асоціація органів місцевого самоврядування надає свої зауваження. Даний законопроект був розглянутий основним комітетом на своєму засіданні, а саме – Комітетом з питань організації державної влади і самоврядування, регіонального розвитку і містобудування, вони рекомендували його підтримати за основу. Аналогічне рішення на своєму засіданні прийняв підкомітет професійної та фахової передвищої освіти. Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, Ольга Володимирівна.

Шановні колеги, чи є необхідність обговорення цього питання? Якщо ні, то можемо переходити до прийняття рішення.

Ставлю на голосування проєкт рішення комітету, який вже озвучила Ольга Володимирівна, який вам всім розісланий.

Хто – за, прошу проголосувати.

ГРИЩУК Р.П. Гришук – за.

КОЛЕБОШИН С.В. Колебошин – за.

КОЛЮХ В.В. Колюх – за.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Хто - утримався? Проти? Немає. Дякую, колеги. Рішення прийнято одногосно.

Чи є в нас «Різне» останнім питанням? Якщо ні, то хочу подякувати, шановні колеги, за майже дві з половиною години плідної роботи, це справді були важливі питання. І давайте ще раз привітаємо Ольгу Володимирівну з днем народження і вибачимося за те, що відірвали від святкування на дві з половиною години. Але ми вас дуже любимо і цінуємо, Ольго Володимирівно, тому завжди раді вашій компанії.

КОВАЛЬ О.В. Дякую, Сергію Віталійовичу.

В свою чергу я хочу привітати ще колег, в яких було вчора і позавчора день народження, Юлію Миколаївну Гришину і Олену Лис. Вітаю, колеги!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Да, колеги, з днем народження нинішніми і тими, що вже наступили!

Дякую всім за увагу. На цьому засідання Комітету Верховної Ради з питань освіти, науки та інновацій вважається закритим. Гарного і спокійного, і тихого всім дня. До побачення, до наступних зустрічей!